

כאמרתו קרן ר"י... שנים עשר וכו'... (מכתב אר"י)

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ז
מיסודה של עמותת "משולי ערימת" רחוב שאגת אריה 17/25
קרית ספר 71919 מודיעין עילית
ארץ ישראל

גליון מספר 376

הוצאת ע"י בנם הנח"י הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון
לע"נ הר"ר צבי בחר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ד"ל

מסכת זבחים דף מב – דף מח

בס"ד, טו טבת התשע"א.

דף מב ע"א

א) גמ', קתני מיהא פיגל בין בראשונה בין בשנייה בין בשלישית ופליג. דהיינו, דחזינן דלרבי מאיר מפגלין בחצי מתיר. הקשה הקרן אורה, הוה מצי למימר דשאני הכא דכל אחד הוא כפרה בפני עצמו דהא אם נשפך הדם שוחט לכל אחד מאלו פר לעצמו. ובמקצת מההזאות דכל אחד מינייהו משמע בברייתא דלא פיגל. ומוכח דחשיב מתיר שלם. וכתב הקרן אורה, דלא משמע לש"ס לחלק, וסבירא לן דכולהו חד כפרה. ועיין מה שכתב עוד לקמן (עמוד ב').

ב) גמ', וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר. בפשוטו משמע דבעי לפגל בכל המ"ג הזאות דפר ושעיר, ולא סגי לפגל בהזאות דפר לחודיה או דשעיר לחודיה, כיון דכולהו כפרה אחת. אמנם החזון איש (יב, ו) כתב, דלא בעי לפגל בכל המ"ג הזאות, אלא סגי בכ"ז דפר או כ"ז דשעיר, דכל אחד הוא כפרה בפני עצמו, אף דבעי תרוייהו לחובת היום. ואף דנפסלו כל ההזאות למפרע ונתברר שהקדים דם הפר לדם השעיר, מכל מקום כיון דפיגולו גרם לו ליפסל שפיר חשיב קרב המתיר כהלכתו. וועיין עוד לקמן (עמוד ב), אות יז.

ג) גמ', שם. נסתפק החזון איש (י"ב ו'), בגוונא שכשהוזה את דם הפר והשעיר המעורבין חישוב על מנת להקטיר אמורין דחד מינייהו שלא בזמנו אי נתפגל גם השני. ונלכאורה על הצד שנתבאר באות הקודמת, דחשיב לתרוייהו מכפר אחד, נראה דמתפגל, אמנם על מצד השני יש להסתפק שפיר]. וכתב, דנראה לפוסלו משום הקדים מעשה לחבירו דכיון דפיגל באחד צריך לחזור ולעשות את כל מתנותיו ונמצא דהקדים את כל הזאות השני.

ד) גמ', הכא במאי עסקינן כגון שפיגל בשחיטה. הקשה הקרן אורה, דלכאורה הוה מצי למימר כגון שפיגל בטבילת אצבע כדאמרינן לעיל (ג:). ותירץ, דטבילת אצבע לא עדיפא מהזאות, ואי בהזאות חשבינן חצי מתיר, גם טבילת אצבע חשיב חצי מתיר, ולא יפגל אלא בטבילת אצבע דכל ההזאות.

ה) גמ', שם. כתב הקרן אורה, דמבואר דשייך גוונא דלגבי שחיטה הוה מתיר שלם, ולגבי ההזאות חשיב חצי מתיר, והוא חידוש, דמשמע דפשיטא ליה להש"ס מדפריך "אי הכי מאי טעמא דרבנן". ונלכאורה יש לבאר, דהשחיטה מכשרת ההזאה הרי כל שחיטה מכשירה להזאות דידה, מה שאין כן ההזאות כיון דבאות לכפר, וכיון דאין כפרה אלא בהזאות כולן חשיבי מתיר אחד].

ו) גמ', מאי חכמים ר' אליעזר דאמר אם הקריב כזית בחוץ פטור אלמא דבעי כוליה מתיר. והקשה הקרן אורה, הא לענין פיגול לכולי עלמא בכזית לחוד לא מהני מחשבה, ואפילו בקומץ שלם הוה חצי מתיר אף דלענין חוץ חשיב עבודה. וכתב, דסברא בעלמא הוא, דכיון דחזינן לרבי אליעזר דפטור בחצי מתיר בחוץ, יש לומר אליביה דגבי פיגול אפילו שחיטה הוה חצי מתיר. ועיין עוד תוס' ד"ה מאן שכתבו, דביארו לה על דרך קל וחומר.

ז) גמ', שם. וצריך עיון, דבפיגול בשלישית לכאורה לא יועיל למימר הא מני רבי אליעזר, דאף לרבי אליעזר בסוף עבודה חשיבא אף חצי עבודה וכדכתב רש"י ד"ה רבי (א.ל.). אמנם לדעת רש"י ד"ה אלא דחשיב ד' עבודות לא קשיא, אבל לרש"י במנחות (טו). ד"ה כגון (שהובא בתוס' ד"ה כגון) דאיכא ג' עבודות תיקשי, וצריך עיון].

ח) תוס' ד"ה כגון, בתוה"ד, ושמא פר רביעי דלקמן לאו משום דעל טהרו אלא סבירא ליה דשיריים מעכבין והוה חד בשביל שיריים. והקשה בחידושי הגרי"ז לקמן (עמוד ב'), דאיך ייחשב שיריים אם לא ניתן קודם לכפרה. וכתב, דכוונת הגמ' דמתחיל מתחילה כיון שעשה את הראשונים בפיגול, ולכך שפיר הוה שיריים. ועיין עוד מה שיתבאר לקמן (עמוד ב').

דף מב ע"ב

ט) גמ', מכדי כרת לא מיחייב עד שיקרבו כל מתיריו וכו' והאי כיון דקא חשיב ביה בפנים פסולה. מבואר, דלענין כרת בעי שיקרבו כל מתיריו, אבל פסול דפיגול חייל מיד. ובמשנה למלך (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז) נסתפק, אי מלקות דפסולי המוקדשין איכא אף קודם זריקה. ולכאורה כוונתו להסתפק אי אף לפסול פיגול בעינן קרבו מתיריו, או דחייל מיד. ועיין באחיעזר (י"ד סימן כ) שהביא מדברי התוס' במעילה (ג): ד"ה אמר ליה דביארו, דהא מספקא בגמ' שם. ועיין בדבריו. ובקהלות יעקב (סימן כג סק"ד) הוכיח מהירושלמי דשקלים (פ"ב ה"ד) דחל פסול פיגול מיד. ולכאורה מגמ' דילן נמי מוכח כן.

י) גמ', כי הדר מדי בהיכל מיא בעלמא הוא דקא ארי. והקשו רש"י ד"ה כי הדר ותוס' ד"ה כי מדי, אמאי הוה מיא בעלמא טפי מפיגול דעלמא. ובשיטה מקובצת במנחות (טז): ביאר, דלא שמיה פיגול, דהכא כיון שהוזה את דם הפר בפיגול, חשיב שהקדים את דם השעיר לפר, וכי הדר מדי מדם הפר בהיכל, חשיב שהוזה קודם שהוזה את דם השעיר בבין הבדים. וכעין זה ביאר בחידושי הגרי"ז בשם הגר"ח, דחשיב הקדים מעשה לחבירו, דכיון דההזאות דבין הבדים נפסלו, נמצא דההזאות דהיכל הוו קודם בין הבדים, ואהא לא מהני הא דמרצה לפיגולו. וכן כתב השפת אמת. עוד כתב בחידושי הגרי"ז בשם הגר"ח, דכיון דפר צריך להזאות שעיר, ושעיר צריך להזאות פר, לא מהני הא דמרצה לפיגולו אלא לו בעצמו, ולא להכשיר חבירו. וכל דן לגבי חבירו חשיב כמיא בעלמא. ובמנחות (סימן כב ס"ק כ'), כתב החזון איש דאף דכל פסולים אלו שרשן בפסול פיגול, מכל מקום סבירא לן דלא אמרינן לפיגולו מרצה אלא לגבי הקרבן עצמו ולא לגבי קרבן חבירו ודהיינו לביאור השיטה מקובצת דחשיב הקדים השעיר לפר, אבל לביאור קמא דהגר"ח לא שייך לומר כן (א.ק.). ורובא סבירא ליה, דכיון דהוא לשום פסול פיגול, חזינן כאילו אין פיגול ומרצה לפיגולו.

יא) גמ', משכחת ליה בארבעה פרים ובארבעה שעירים. הקשה בחידושי הגרי"ז, דלפי מה שביאר (באות הקודמת), דקושיית הגמ' דהוה הקדים מעשה

מעכבי מחשבה מפגלת בהן.

(ט) מתני', ואלו דברים שאין חייבין עליהם כרת. פירש רש"י ד"ה אלו, דאיירי לגבי כרת באכילתן, ומשמע דפסולא איכא. ובקרבן אורה כתב, דבמתני' איכא תרי גווני, דרישא איירא במתיר אחרים, דבניתר איכא פיגול ובמתיר ליכא. וסיפא איירא במנחת כהנים וכו' דאינו מתיר כלל. וברישא דאיירי במתירין ליכא כרת דפיגול, אבל איכא לאו דפסולי המוקדשין, וכדברי הרמב"ם (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז). ובגווני דסיפא דאינו מתיר כלל, ליכא אף לאו דפסולי המוקדשין, וכמו שכתבו בתוס' לעיל (כג): ד"ה הא. ונהיינו שבדבר שיש בו מתיר וניתר דחייל פיגול, חייל נמי על המתיר, דחל על כל הקרבן אלא דלענין כרת ממעטינן. ודלא כמשנה למלך (שם) דכתב, דתוס' פליגי על הרמב"ם. [אמנם צריך עיון, דתוס' שם נקטו להדיא דקומץ נמי לית ביה פיגול כלל, אף דהווי מתיר (א.ל.)].

(כ) מתני', הקומץ והקטורת. הקשו הקרבן אורה והחידושי הגרי"ז, היכי משכחת לה פיגול בקטורת ובמנחת נסכים ומנחת כהן, הא ליכא פיגול אלא בד' עבודות, ובהני ליכא ד' עבודות, דליכא קמיצה, ובהקטרה ליכא לחיובי, דכיון דאין בו שיריים לאדם לא חשיב הקטרה לפגל, ונתינה בכלי, לאו עבודה היא. ובשלמא לרבנן משכחת לה פגול בהולכה, אלא לרבי שמעון לעיל (יג). דאין פיגול בהילוך, קשה. ובחידושי הגרי"ז כתב, דבקטורת משכחת לה דהולכת פנים אף לרבי שמעון מפגלת כדאיתא לעיל (יד), דאי אפשר לבטלה. ויש להוסיף, דבהולכת קטורת איכא פיגול רק בקטורת דיום הכיפורים, לפי מה שכתב בחידושי רבינו חיים הלוי (פ"ג מתמידין ומוספין ה"ד) דקטורת דהיכל לא הויתא הולכתה עבודה. וכתב הגרי"ז, דבלאו הכי מתני' דלא כרבי שמעון דסבירא ליה כל שאינו על מזבח החיצון אין חייבין עליו, וכן סבירא ליה דכל שאינן נאכלין לית בהו פיגול. [וברש"י לקמן (מד): ד"ה ותנא סיפא נראה, דבא לבאר דמשכחת פיגול אם הקריב מקצתן על מנת לפגל, ולכאורה הוא כמאן דאמר במנחות (יז). הקטרה מפגלת הקטרה (א.ג.)].

(כא) מתני', והקטרת. הקשה בחידושי הגרי"ז, לדעת רש"י בשבועות (יא). ד"ה קדשו, דבקטרת ליכא פסול "לינה", אם כן ליכא פיגול, דאם לינה אינה פוסלת לא שייך מחשבת חוץ לזמנו. וצריך עיון.

(כב) תוד"ה הקומץ וכו', בתוה"ד, (הנמשך לעמוד הבא) ותימה הוא אם לא יתחייב בשיירי דם וכו'. תמה הגרע"א הא איתא במנחות (יד) אילימא לאפגול דם דם מי מיפגל וכו' ואי נימא דמחייב בשיירי דם, יש לומר דמפגל בדם לענין שאם יאכל שיירי הדם יתחייב, ונשאר בצריך עיון גדול.

דף מג ע"א

(א) רש"י ד"ה ומנחת כהנים, כולה כליל ואינה נקמצת. וכתב בחידושי הגרי"ז, דנראה דרש"י אתא לאפוקי מנחת חוטא אליבא דרבי שמעון, דסבירא ליה דנקמצת והקומץ קרב לעצמו והשייריים קרבין לעצמן, דאיכא פיגול כיון דהקומץ חשיב מתיר את השייריים להיקרב. וכמו שכתבו התוס' במנחות לענין קרבן עצים אליבא דרבי, דהשייריים קרבין לעצמן כמנחת חוטא, ומשמע דמה שקרבים לעצמן דין הקטרה יש להם גם על גבי המזבח דהקומץ מתירין להקרב, והביא, דבמנחות (עדף) אית ליה לרבי אליעזר ב"ר שמעון דשייריים מתפוררים על בית הדשן, ופריך בגמ' או בית הדשן של מעלה וכו', ופורשו רש"י ובשיטה מקובצת (אות ה') דאף לרבי שמעון השייריים אינם קרבים לגבי המזבח, אלא על גבי התפוח שהיה שם דשן. וכתב דיש לחקור בהא דלהקרבא בעי עצים, אם הוא משום דדין הוא בקרבן דבעי עצים, או דבלא עצים לא הוי שם הקרבא, וחזוין מהכא דשייך שם הקרבא אפילו בלא עצים, דהא השייריים שם הקרבא עליהם, וקרבים על גבי התפוח. אמנם הביא, דבירושלמי בסוטה (פ"ג ה"ו) מבעיא להו אליבא דרבי שמעון דשייריים קרבין לעצמן, אי חייל עליה פיגול או לא, ופשטי, דלא חיילא מחשבה,

לחבירו, מאי משני משכחת לה בארבעה פרים ובארבעה שעירים, הא אכתי הוי הקדים מעשה לחבירו. וכתב, דאיירי דפיגול בבין הבדים וחזר והביא פר אחר והיזה בין הבדים ופיגול בהיכל, וחזר והביא פר אחר והזה בהיכל ופיגול בהזאות דמזבח הפנימי וכו', דליכא פסול דהקדים מעשה לחבירו, אלא פסול פיגול, ועלה מהני הא דמרצה לפיגול.

(יב) גמ', שם. ובתוס' לעיל (עמוד א') ד"ה כגון ביארו בדעת רש"י (שם) ד"ה רב אשו, דהפר הג' היינו לקרנות והד' לטהרו. ובדעת רש"י במנחות (טו). ד"ה כגון, דקרנות וטהרו חשיבי חד, פר רביעי היינו לשייריים. והקשה בחידושי הגרי"ז, דלפי מה שביאר (הובא באות י), דקושיית הגמ' דחשיב הקדים מעשה לחבירו, היכי משכחת לה קרנות וטהרו בחד פר, הא חשיב הקדים טהרו לקרנות. וכתב, דצריך לומר דבפר הג' פיגול בהזאה אחרונה דטהרו. ועיין שם עוד.

(יג) רש"י ד"ה בארבעה פרים, פיגול בין הבדים בכל מתנותיו ונשפך הדם וכו'. ולכאורה אף בלא נשפך הדם בעי להביא פר אחר כיון דנפסלו הזאות הראשונות בפיגול. אמנם השיטה מקובצת במנחות (טז): ביאר דאיירי בכהן שוטה דאינו יודע דמחשבת פיגול פוסלת, ולהכי איירי דווקא בנשפך הדם.

(יד) תוס' ד"ה כי מדי, בתוה"ד, אי נמי יש לומר דניחא ליה דלא הווי של בין הבדים מיא משום דלא נגמר הפיגול עד שיזרוק כל הזאות של בין הבדים אבל אותם של היכל לא תליא בהו גמר הפיגול כיון דאם נשפך הדם מביא פר אחר ויתחיל בהיכל ולא בין הבדים. והקשה בחידושי הגרי"ז, כיון דמשמע בדברי התוס', דסבירא להו דמועיל מחשבה אף בהזאה אחת [ודלא כתוס' במנחות (טז)]. ד"ה בין, דסברי דרק בכל ז' ההזאות מהניא מחשבה, ואפילו הכי לא חשיב פיגול, כיון דלא קרבו מתיריו, ואם כן אמאי בהזאות של בין הבדים נגמר הפיגול, הא לא קרבו מתיריו דבעי לכל המ"ג ההזאות. ותירץ, דלהרצאת פיגול סגי בהזאות דבין הבדים לחוד וחשיב קרבו מתירו, ובשאר ההזאות דלא בעו לרצות לפיגולו אלא לחובת היום, אמרינן דהווי מיא בעלמא.

(טו) גמ', הא כמאן דאמר מערבין לקרנות הא כמאן דאמר אין מערבין לקרנות. בתוס' יומא (נח). ד"ה רבי יוחנן הקשו, מאי שנא דשבע על טהרו של מזבח לכולי עלמא מערבין, ובקרנות פליגי. וכתבו, דלפני ולפנים על כרחך אין מערבין, כדמוכח קרא. דלאחר שהזה מדם הפר שוחט את השעיר. ובהיכל, כתיב "וכן יעשה לאהל מועד", ומשמע דהיינו כבין הבדים, אבל לקרנות, כתיב "ומדם הפר ומדם השעיר", דמשמע דמכל הדם מזה שבע פעמים.

(טז) מערבין לקרנות. במקדש דוד (סי' כ"ד אות ה') חקר, למאן דאמר מערבין לקרנות, אי הווי ב' מתנות מדם הפר ומדם השעיר, אלא שנתן שניהם כאחת או שאינה רק מתנה אחת, ונפקא מינה לרבי דסבר (לקמן עה). דמתנה צריכה שיעור, אי בעינן הכא שיעור ב' מתנות, וכן נפקא מינה לרבנן במחשב רק על דמו של אחד מהם חוץ לזמנו דאם הם ב' מתנות שפיר הוי מחשבה, אך אם הם מתנה אחת לא הוי מחשבה כשמחשב על חצי מתנה.

(יז) גמ', הא כמאן דאמר שיריים מעכבין. וכתב החזון איש (סימן יב סק"ז), דבעי להתחיל במזבח, וכן כתב בחידושי הגרי"ז בדברי התוס' לעיל (עמוד א') ד"ה כגון, דבעי להתחיל במזבח כיון דאיירי בפיגול בהזאות המזבח. ומשמע, דבנשפך הדם אם לא פיגול לא יועיל לשחוט לאשווי שיריים. אמנם בשיטה מקובצת כתב, דבעי להזות מתנה אחת על טהרו לאשווי לדם שם שיריים. [ויש לדון, אי בעי דווקא טהרו דהיא מתנה אחרונה קודם שפיכת שיריים, או דכיון דכל נתינתו אינה אלא לשוויי שם שיריים, סגי בכל נתינה דפנים (א.ק.)].

(יח) גמ', שם. מבואר, דאי שיריים מעכבי מהניא מחשבה לפגל בהו דחשיבי מתיר. וביאר במנחת אברהם לעיל (לג):, דאי שיריים מעכבי, חשיבי כוריקה. אמנם בירושלמי דיומא (פ"ה ה"ו) איבעיא להו אי למאן דאמר שיריים

יא) בא"ד, ויש לומר דמכל מקום לא הויה לבונה דומיא דשלמים, דלבונה היא גופה מתיר ואף דשייך פיגול באימורים וכמה דלא מיקטרי אימורים כהנים לא מצו אכלי מכל מקום לא חשיבי מתיר שהרי אם נטמאו או אבדו שרי בשר באכילה. מבואר בדבריהם דמידי דניתר על יד אחר ומתיר דבר אחר, חשיב מתיר, ולא חייל עליה פיגול. אמנם דעת הרמב"ם (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז) דאימורין חשיבי מתיר, דמתירין את הבשר באכילה ואפילו הכי חייבין עליהן משום פיגול (כיון דניתרים). והקשה עליו המשנה למלך קושית התוס', דמאי שנא מלבונה. וכתב הקהילות יעקב (סימן ל), דהרמב"ם יתירך כתירוך בתרא דהתוס', דלא חשיב מתיר אלא בעבודות המזבח. ובמנחת אברהם תירך, על פי מה שכתב בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ב ממעילה ה"י) דהא דבעי דבר שיש לו מתירין, היינו דבעי שהנותר יתפגל על ידי מתירו, דלדעת הרמב"ם סגי במה שהוא נותר ולא גרע מה שהוא מתיר. ולהכי אף דלבונה הוא מתיר, מכל מקום כיון דהויה גם נותר חייל עליה פיגול.

יב) בא"ד, ואם תאמר אמאי לא חשיב הכא עצים. הקשה בחידושי הגרי"ז, מה שייך הקטרת מקצת העצים למקצת האחר, ומאי סלקא דעתא שיועיל בה הקטרה מפגלת הקטרה. וכתב, דאפשר דכיון דבעי שני גיזרי עצים חשיבי קרבן אחד. וצריך עיון.

יג) בא"ד, ותירך התוס' יו"ט (משנה ג), על פי מה שביאר בדברי הרמב"ם בפירוש המשניות (במשנה ה) דלא חשיב עצים משום דלא שייך בהו אכילה. יד) גמ', אמר עולא קומץ פיגול שהעלו על גבי המזבח פקע פיגולו ממנו. כתב החזון איש (סימן יט סקל"ג), דינא דעולא אף בשאר פסולין, והא דנקט "אם אחרים מביא לידי פיגול וכו'", משום דרבי יהודה קאמר לה לקמן (פד:): בטעמא דפיגול אם עלה לא ירד. ועיין במה שיתבאר להלן (עמוד ב'), אות כב.

טו) גמ', אמר עולא קומץ פיגול שהעלהו על גבי מזבח פקע פיגולו ממנו. לכאורה מוכח מכאן דאף קודם העלאה למזבח דהויה הקרבת מתירין חייל פיגול. ועיין לעיל (מב:): אות טו.

טז) גמ', אי דאין חייבין עליו משום פיגול תנינא וכו'. לכאורה מבואר, דאליבא דאמת דינא דעולא מהני אף להתיר באכילה, אלא דמקשינן דתיפוק ליה דליכא פיגול כיון דהויה מתיר. אמנם ברש"י במנחות (יד). ד"ה הקומץ (והובא בתוס' לעיל (מב:): ד"ה הקומץ) מבואר, דאיכא איסור אכילה (אי הויה חייל איסור בקומץ), אף לאחר שמשלה האור. ובתוס' לעיל (שם) פליגי, וכתבו דפקע פיגולו ממנו על ידי משילת האור. וכמו שהוכיחו מסוגיא דכריתות (יד). [והא דלא הוכיחו מכאן, לכאורה יש לומר דכיון דמסקינן דעולא איירי לענין אם ירדו יעלו לא מוכח להדיא דאיירי נמי לענין אכילה (א.ק.)].

יז) גמ', לא צריכא שמשלה בהן האור. דהיינו מטעמא ד"אם אינו מרצה היאך יביא אחרים לידי פיגול". וחזינן דאף דכבר עלה על המזבח, כל זמן שלא משלה בהן האור לא חשיב ריצוי. ואף דלענין דם כתבו התוס' ד"ה הקומץ, דלא אמרינן דפקע פיגולו ממנו, היינו משום דדוקא בנקטרין אמרינן כן, משום דבעינן שיעשו "לחמו של מזבח" אבל דם, מרצה לענין פיגול בזריקתו. (א.ק.)].

דף מג ע"ב

יח) גמ', הלכך האי קומץ פיגול דפלגיה מחית אארעא ופלגיה אסקיה למערכה ומשלה בו האור מסיקנא ליה לכוליה. כתבו התוס' לעיל (מב:): ד"ה הקומץ, דאיירי כשהעלה את כל הקומץ, אבל אם לא אסיק להווא פלגא למערכה, אינו מעלהו, דאף באבר אמרינן דלא הלכו באברים אחר הרוב, וכל שכן קומץ דמיפרת. אמנם ברש"י (הכא) ד"ה הלכך כתב, דאיירי אף בלא העלהו, וביארו התוס' בשם רבינו תם, דקומץ כולו חשוב כאזכרה אחת והווא פלגא דעל גבי המזבח משיך ליה לפלגא דאארעא, דאי לא הכי יהא

משום דלא הוכשרו לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח.
ב) מתני', וחכמים אומרים אף הבאין עם הבהמה. בחידושי הגרי"ז כתב לחקור, אי רבנן סבירא להו דנסכים אינם כלל מגוף הזבח, או דאף דהם מגוף הזבח, מכל מקום אין זריקת הדם מתירין להקרב, ועיין שם.

ג) מתני', לוג שמן של מצורע רבי שמעון אומר אין חייבין עליו משום פיגול ורבי מאיר אומר חייבין עליו. ובתוס' ד"ה מנחת כתבו, דרבי שמעון דהכא הוא רבנן דלעיל גבי נסכים. אמנם הרש"ש הביא דהתוס' חדשים כתבו, דאפשר דהנהו רבנן דגבי נסכים, מודו דהכא איכא מעילה במתנות השמן עצמו. ודחה דבריהם, דרב יוסף לקמן (מד). בעי למימר דאיכא מעילה במתנות השמן ונדחו דבריו. ודעת רבי שמעון דהכא גבי לוג שמן, כתב הרש"ש, דאפשר דאזיל לשיטתו דליכא מעילה אלא בדבר הנעשה על המזבח החיצון. אמנם בפירוש הראב"ד על הספרא (פרשת צו יג, ה) כתב, דאף רבנן דמתני' דסבירא להו דאיכא פיגול בחטאות הפנימיות, מודו גבי לוג שמן של מצורע, דליכא מעילה, כיון דאינו נעשה על מזבח החיצון (ועיין לקמן מד: אות יד) וחטאות הפנימיות שאני, דאיכא אימורין במזבח החיצון.
ד) רש"י ד"ה לוג שמן, שיריו נאכלין כדילפינן בפרקין לקמן. והקשה בתוס' יו"ט, מאי נפקא מינה, הא הפיגול נעשה על ידי הדם. ותירך בקרן אורה, דרש"י אתא למימר דיש בו אכילת אדם.

ה) מתני', העולה דמה מתיר את בשרה למזבח ועורה לכהנים. כתב הרש"ש לעיל (לה:), דמשמע דאיכא כרת באכילת עור העולה שנתפגלה. והביא דברמב"ם (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז) כתב בשר העולה. וכתב דאפשר דכוונת המשנה על עור האליה.

ו) מתני', פרים הנשרפין דמן מתיר את אימוריהן ליקרב. כתב בתוס' הגרע"א (אות לד), דאם חישב לאכול או להקטיר את בשרן, אינו פיגול, כיון דבשרן אינו עומד לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח, דעומדים לשרפה. אבל אם פיגל באימורים, נתפגל גם הבשר, וכדאמר רבי אלעזר לעיל (לה:). וכתב, דמדברי הרמב"ם (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ח) מבואר, דליכא פיגול באכילת בשרן אף כשחישב על האימורין, וצריך עיון. וברש"ש לעיל (לה:). הוסיף להקשות, דהרמב"ם פסק כדברי רבי אלעזר לענין שליל ושליא, ולענין פרים הנשרפין פסק דאין פיגול כלל.

ז) מתני', ורבי שמעון אומר כל שאינו על המזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול. עיין לעיל (יד). דאף לרבי שמעון פסול מקל וחומר משלא לשמן. ובחידושי הגרי"ז (בדברי הגמ' להלן) נקט בפשיטות דאיכא מלקות דפסולי המוקדשין. והקרן אורה לעיל (לה:): כתב, דאינו לוקה דהויה לאו שבכללות. ועיין עוד משנה למלך (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז) שהאריך בגוונא דליכא כרת דפיגול, אי איכא לאו דפסולי המוקדשין. ועיין לעיל מב: אות ט'.

ח) מתני', שם. הקשו התוס' לקמן (מה:): ד"ה אכל, דתיפוק ליה דאית בהו מעילה ואין איסור חל על איסור. דליכא למימר דאיירי כשניתך הבשר ועדיין ראוי לאכילה וליכא משום מעילה, דאם כן אף משום פיגול ליכא. ותירצו, דהאי תנא סבר דרבי שמעון אית ליה איסור חל על איסור. ועוד תירצו, דאיירי כגון שהביא ב' שערות אחר שנעשה פיגול. ועיין שם עוד.

ט) מתני', שם. לכאורה משמע דרבנן לא בעו "ניתנין על מזבח החיצון". אמנם בפירוש הראב"ד על התורת כהנים (פרשת צו, יג, ה) כתב, דאף לרבנן בעי ניתנין על מזבח החיצון, וסבירא להו דסגי בהא דאימורין למזבח החיצון.
י) תוס' ד"ה והלבונה, ואם תאמר והלא הלבונה הקומץ מתירה. הקשה בחידושי הגרי"ז, דלכאורה הא דאינו יכול להקטיר את הלבונה קודם קמיצה, אינו משום חסרון קמיצה שתתיר הקטרתה, אלא דלא מקבע עלה שם לבונה עד הקמיצה. אמנם בתוס' הגרע"א (אות לא) כתב דמסוגיא דמנחות (יז). מוכך כדברי התוס', דהקטרת הקומץ אינה מתרת הלבונה אלא קמיצתה.

הדרש היוזמי

מסכת זבחים דף מג - דף מד

מז טבת - יז טבת התשע"א

הוא לשון יחיד. וכתב, דמהאי טעמא אתיא שפיר הגירסא שהביאו התוס' ד"ה נגמר, דמייתנין קרא ד"כל איש אשר יקרב מכל זרעכם וגו'".

דף מד ע"א

א) גמ', ומדקלות על החמורות וכו'. הקשה העולת שלמה, הא אין עונשין מן הדין אף מיתה בידי שמים, כדכתבו התוס' בחולין (קטו). ד"ה מה, וברשב"ם **בבא בתרא** (פח:): ד"ה למעוטי, ותיריך, על פי מה שכתב המגיד משנה (פ"ב ממאכלות אסורות ה"א) בדבר דאיכא עשה מפורש, עונשין מן הדין. והכא איכא לא תעשה ד"לא תוכל לאכול בשעריך", דילפינן מיניה לאוכל מעשר בטומאת הגוף, כדכתבו התוס' ביבמות (עג). ד"ה טומאת.

ב) גמ', ומדקלות על החמורות במיתה חמורות נמי על הקלות במיתה לכך נאמרו חמורות. הקשה הצאן קדשים, דאכתי תיקשי אמאי כתיב תרומה במת, נילף בקל וחומר משרץ. וכתב, דסלקא דעתן דתרומה במת בכרת. והקשו הרש"ש והנמוקי הגרי"ב, דדיו להיות כשרץ ומנא לן להחמירו בכרת. וכתב הרש"ש, דקושיית הצאן קדשים ליתא, כיון דלא כתיב מת בהדיא על תרומה, אפשר דאתי לגלויי על מעשר דלא נימא דחמורות על הקלות נמי במיתה.

ג) גמ', נאכל ליום ולילה מנין תלמוד לומר מבשר וכו' עולה וכו' תלמוד לומר זבח מנין לרבות העופות והמנחות וכו' תלמוד לומר אשר הם מקדישים לי ואתי נותר חילול חילול מטומאה ואתי פיגול עון עון מנותר. ולכאורה צריך ביאור, כיון דלמסקנא ילפינן מטומאה, אמאי בעינן למילף מ"בשר ומזבח". ואפשר, דלולי האי דילפינן מ"בשר זבח" לרבות, לא הוה ילפינן מטומאה לרבות כל הקרבנות.].

ד) גמ' העולה דמה מתיר את בשרה למזבח ועורה לכהנים. הקשה הקהלות יעקב (סימן ל' בד"ה ואכתי וכו') הא תינח בשרה הוי אכילת מזבח, אבל עורה שאינה לא אכילת מזבח, ולא אכילת אדם, אמאי קתני לה הכא לענין פיגול. וכתב שהרש"ש תירץ. דאמנם לא ראי לענין פיגול ואידי דקתני בשאר קרבנות ענין מתירין קתני נמי זריקת דם העולה המתיר העור לכהנים. **ה) תוס' ד"ה כיוצא בשלמים,** משמע וכו' ובעלמא אינו כן דיאמר מה שלמים באין בנדר ובנדבה אף כל בא בנדר ובנדבה. הקשה השפת אמת, הא הכא שאני, דברייתא תליא לה בנאכלין לב' ימים ולילה אחד וליכא דלא כל בא בנדר ונדבה שנאכל לשני ימים, אלא בכור. ויותר הוה להו להקשות, אברייתא גופא דאמרה כיוצא בשלמים שנאכלין לב' ימים, הא טפי הווי לה למימר כיוצא הבא בנדר ונדבה.

ו) בא"ד, שם. תירץ הקרן אורה, דהכא כיון דקרא כתיב ואם האכל יאכל ביום השלישי, מוכח דקאי על נאכלין לב' ימים ולילה. ובמצפה איתן תירץ, דכיון דפיגול תלוי בימים, מדמי ליה טפי הא דדמי ליה בזמן אכילתו.

ז) [תוס' ד"ה אלא, ואף על גב דאמרין לעיל בסוף פרק שני בשני אכילות הכתוב מדבר וכו'. ולכאורה נראה דרש"י בד"ה אף כל, אתא ליישב קושית התוס', דעולה ילפא מאימורי שלמים וכן אימורי כל הקדשים, ובשר כל הקדשים הנאכלין ילפי מבשר שלמים].

ח) גמ', אדם מביא זבחו היום ונסכיו מכאן ועד עשרה ימים. משמעות דברי רש"י בתמורה (יד). ד"ה מנחתם, דלכתחילה בעי להביאו עם הזבח, ואיירי בלא נזדמנו לו. ובתוס' בראש השנה (ל): ד"ה ונתקלקלו כתבו, דהוא משום דראוי דהשירה תהיה על הקרבן עם הנסכין, ונלפי זה, היינו דוקא בקרבן ציבור דטעון שיר ולא בקרבן יחיד].

ט) גמ', לוג שמן של מצורע מתנותיו שרו ליה ומדמתנותיו שרו ליה מתנותיו מפגלי ליה. הקשה העולת שלמה, לפי מה שכתבו התוס' לעיל (מג). ד"ה והלבונה, דליכא פיגול אלא בדבר שיש בו מתיר בעבודות המזבח, ונעיין לקמן (עמוד ב אות טו) דכן היא מסקנת הגמ', דליכא פיגול אלא בעבודת המזבח] הא לוג שמן של מצורע אינו על המזבח אלא לפני הפרוכת. ותיריך,

אותו דעל גבי המזבח קומץ שחסר וירד אף הוא. ועיין חזון איש (סימן יט סק"ג) מה שכתב בדבריהם.

יט) גמ', הפיגול והנותר והטמא שהעלן לגבי מזבח פקע איסורן מהן. כתב השיטה מקובצת (אות ב'), דאף דטעמא דעולא לעיל (עמוד א') דמה אחרים וכו', שייך דווקא לענין פיגול ולא לענין נותר וטמא, מכל מקום שייך גבייהו טעמא ד"נעשו לחמו של מזבח", וגילתה התורה להאי טעמא בקל וחומר שנלמד גבי פיגול, ועיין בחזון איש (סימן יט סק"ג) אמנם הקרן אורה לעיל (עמוד א') דסוגיית דרבי יוחנן פליג אעולא. ועיין עוד באות הבאה.

כ) גמ', הפיגול והנותר והטמא. כתב בחדושי הגרי"ז, דבפיגול ונותר אף דפקע איסורן מהן, מכל מקום אינו הקטרה מעליא, אבל בטומאה כיון דפקעה טומאתו הויה הקטרה מעליא. אמנם מהא דאמרין במנחות (כב). דבעי ריצוי ציץ, הוכיח דאינה הקטרה מעליא, ומהני רק משום דנעשה לחמו של מזבח, ואינו מתיר שריים. וכתב הגרי"ז, דנראה לומר איפכא, דלענין הקטרה לא בעי לטעמא דנעשה לחמו של מזבח אלא משום ריצוי ציץ, והא דנעשה לחמו של מזבח (כדאמרין בסוגיין), היינו להתיר שריים.

כא) גמ', שם. הקשה המקדש דוד (סימן ו), דאף דפקע איסורין מהן, מכל מקום יפסלו משום דיחוי, דכל הפסולין שפקע פסולן מהן פסולין משם דיחוי. ותיריך, דמשילת האור מהניא להפקיע אף פסול דיחוי. וכתב, דמכל מקום לא מהני לרצות, כיון דמכל מקום הוה דחויין, אף דפסול דיחוי פקע, ואינן חוזרין למצוותן.

כב) רש"י ד"ה פקע איסורן מהן, איסור פיגול לכדאמרן שאם ירד יעלה. וביאר הברכת הזבח, דרש"י לא פירש דפקע איסור אכילת פיגול, כיון דקודם שהעלהו פשיטא דשרי באכילה דלא קרב המתיר כמצוותו, דהא חסר בין קמיצה להקטרה. (ועיין תוס' לעיל (מב): ד"ה הקומץ דהביאו עינין זה מדברי רש"י במנחות (יד). ד"ה הקומץ). והקשה הפנים מאירות, הא הכא מיירי אף באבר שהעלהו, וגביו לא שייך האי טעמא. [ועוד יש להקשות, דאף לענין קומץ כיון דמשלה בו האור הרי קרב המתיר (א.ג.א)]. ובהגהות הב"ח (אות א) כתב, דלדעת רש"י, בפיגול לא פקע איסור אכילה. וראיה לדבר ממתניתין, דפטרינן אוכל קומץ פיגול כיון דקומץ הוי מתיר, ומשמע דבלאו האי טעמא היה חייב. [דהיינו אף דאיירי במשלה האור, וכמו שכתב ברש"י במנחות (יד). ד"ה הקומץ, וכן מבואר בתוס' לעיל (מב): ד"ה הקומץ בדעת רש"י, והתוס' פליגי, דאף איסור אכילה פקע, כמו שהביאו מכריתות יד].

כג) בסוה"ד, ואיסור נותר וטמא וכו' שלא יתחייב האוכלו מידי. ביאר בחידושי הגרי"ז ביאר, דגבי נותר וטומאה לא פירש רש"י לענין הקטרה, דבטומאה הא שרי בהקטרה בלאו הכי, כיון דאיכא ריצוי ציץ, ונותר על כרחק לא איירינן לענין היתר הקרבה, דאם כן אין כאן פסול "נותר" אלא פסול "לינה".

כד) גמ', מרי דיכי מזבח מקוה טהרה. כתב החזון איש (סימן י"ב סק"י), דהקושיא נמי על פיגול ונותר דכיון דאם ירדו לא יעלו, אמאי אין חייבין על אכילתם. ואינו משום ממנו דפקעה ממנו הטומאה, אלא איסור האכילה וההקטרה דאתו מחמת הטומאה והנותר והפיגול הם שפקעו. ובחידושי הגרי"ז נמי נתקשה, איך תפקע הטומאה. ועוד, דכיון דהטומאה לא פקעה גם לאחר משילת האור, הוי כנטמא לאחר משילת האור. וכתב, דאיירי בטומאה שעל ידי חיבת הקודש, דאינה טמאה ממש אלא איסור טומאה, אבל טומאה ממש לא פקעה אף לאחר משילת האור אם ירדו לא יעלו.

כה) גמ', על ידי מקוה קאמרין. ביאר בחזון איש (הובא באות הקודמת), דכונת הגמרא לחלק דטומאה דנטהרת על ידי מקוה היינו דגוף הטומאה פוקעת, מה שאין כן הכא דהטומאה גופה לא פקעה אלא דאיסור הטומאה הוא שפקע.

כו) גמ', הואיל ונאמרו קדשים בלשון רבים וטומאה בלשון יחיד בטומאת הגוף הכתוב מדבר. הקשה השפת אמת, דלמא לשון יחיד קאי על הבשר

טז) גמ', לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול מפני שדם מתירו לבהונות. תמה הרש"ש לעיל (מג.) ד"ה רש"י, מה ענין היתר לבהונות לענין פיגול דבעינן מחשבת אכילה, וכמו שכתב רש"י שם במשנה (וכן לעיל עמוד א' בד"ה חייבין משום פיגול). ונלכאורה יש לומר, דהא דאמרה כאן הברייתא היתר לבהונות (וכן באמת דייק רש"י לעיל בעמוד א') היינו שהוא הטעם לקשר מתן הדם לעבודת השמן, דבלאו הכי אין לשמן שייכות לקרבן, ומה שייך שיחשוב בעבודות הדם לפגל באכילת שיירי השמן של אותו מתן בהונות].

יז) גמ', סלקא דעתך אמינא ואכלו אותם אשר כופר בהם. ואף דקדשים קלים נאכלין אף דלא אתו לכפרה, מכל מקום יש לומר דשאני אכילת קדשים לכהנים, דאינה אלא משום דכהנים אוכלין ובעלים מתכפרין, מה שאין כן אכילת כהנים לקדשים קלים, שהוא מדין מתנות כהונה].

יח) גמ', ומנחת העומר להתיר אתיא. כתב המצפה איתן בפסחים (עז:), דהני מילי למאן דלא סבירא ליה דבליכא עומר האיר מורח מתיר, אבל למאן דסבירא ליה דהאיר מורח מתיר, בדאיכא עומר בא לאסור ולא להתיר. ונלכאורה יש לומר, דאף דחיוב הבאת העומר מעכב, אף דהאיר המורח מכל מקום כשמביא את העומר הוא המתיר (א.ק.).

יט) גמ', סלקא דעתך אמינא נבילה היא. עיין באתון דאורייתא (כלל א) שחקר, אי היתר מליקה היינו דהתורה התירה אף דהוי נבילה. או דנתחדש דאין זה נבילה.

כ) גמ', שם. עיין תוס' בחולין (כ.). ד"ה לא אמרן שכתבו, דלמאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה, צריך לומר דאין סלקא דעתך דיהא נבילה אלא דיאסר מדין טריפה.

כא) גמ', אשם מצורע בהדיא כתיב ביה אלא לרבות אשם נזיר כאשם מצורע. הקשה הקרן אורה, הא משמע בגמ', דאי לאו דאשם נזיר ומצורע אתו להכשיר ולא לכפר, הוה ילפינן להו משאר אשמות, ואם כן, כיון דכתיב באשם מצורע אמאי לא נילף מיניה אשם נזיר. ותיירך, דמכל מקום לא דמי ליה, דאשם מצורע אתי להכשיר, ואשם נזיר אתי למנות נזירות טהרה.

כב) גמ', שלך יהא לקדש בו את האשה. בתוס' במנחות (עג:). ד"ה ואפילו הקשו, דהא לאו ממון כהן הוא, כדמשמע בבבא קמא (קי.). דהחזירן בלילה או חצאין לא יצא. ועוד, דאין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר, וחזירן דהוי ממון גבוה, וכדאיתא בקידושין (נג.). דכל מה דאין חולקין הוי ממון גבוה. ותיירצו, דהני מילי קודם חלוקה, אבל לאחר חלוקה נעשה ממון כהן. והקשה הקרן אורה, מאי שנא משאר קדשים, דאמרינן בהו דכיון דאין חולקין, מוכח דהוי ממון גבוה אף בתר חלוקה. ותיירך, דבקדשים איכא מצות אכילה, ולא ניתן על מנת למכרו, אלא לאכלו. מה שאין כן בגזל הגר דליכא מצות אכילה ומדנתנה אותו התורה לכהן על כרחין ניתן לו בתורת ממון גמור.

כג) רש"י ד"ה לך, בתוה"ד, ואגזל לחודיה קאי האי לך הוא. אמנם רש"י במנחות (עד.). ד"ה שלך, פירש, דקאי על כל הנך דמתרבו מהאי קרא. והקשה הברכת הובח (שם) וכעין זה בצאן קדשים (הכא), מהא דאיתא בקידושין (נד:). דהמקדש בחלקו אינה מוקדשת. וכתב הצאן קדשים, דרש"י הכא קאי לפי האמת, ובמנחות קאי בשיטת רבי יהודה דאיהו סבירא ליה בקידושין (שם) דמוקדשת.

כד) גמ', עד שיהו מעשיו ומחשבותיו על המזבח החיצון. ונלכאורה ילפינן דוקא על מזבח החיצון, ולא סגי במה שהמחשבה והמעשה באותו מקום. וכן מבואר מדברי תוס' ד"ה בדבר. דהקשו, היכי משכחת לה פיגול בפר יום הכיפורים ולא בעו לאוקמי בחיוב בפנים על הזאת דפנים. אמנם בחודשי הגריז' הוכיח בדעת הרמב"ם (פי"ז מפסולי המוקדשין ה"ב) דסבר דמחשבה בפנים בדבר הנעשה בפנים פיגל. דכתב, ואינו פיגול עד שיהו במחשבת הזמן כולם, ואיירי במתנות הפנימיות. דהיינו דלדעתנו מיעוטא ד"עד שיהו מעשיו ומחשבותיו על מזבח החיצון", אתי למימר דבעי באותו מקום. אבל בחזון

דאין כוונת התוס' דבעי על המזבח, אלא אכילת גבוה, והואה על הפרוכת שפיר הויא אכילת גבוה.

י) גמ', לוג שמן של מצורע מועלין בו עד שיוזק הדם. וצריך עיון, דאי הדם מוציאו מידי מעילה, אמאי לא חשיב הדם מתירו לענין פיגול. וכתב הקרן אורה, דלכאורה היה נראה, דאתי כרבי מאיר דסבירא ליה דדם האשם הוי מתיר דלוג, אבל לרבנן ימעלו עד שיתן מתנותיו, וכלוג הבא מחמת עצמו. אבל מדברי הרמב"ם (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז) מבואר דאתי אף לרבנן. דפסק כרבנן. ומאי דך, פסק (פ"ב ממעילה ה"י) דמועלין עד שיוזק הדם. ובחידושי הגריז' במנחות (טו:). על דברי התוס' (שם) ד"ה אפשר כתב, דהא דאין מועלין משיוזק הדם, אינו משום דהדם הוי מתיר, אלא דאין דין מעילה בשמן אלא כשהוא ביחד עם הקרבן, ומשיוזק הדם דעומד בפני עצמו אין בו דין מעילה.

יא) רש"י ד"ה ושיוין, שאפילו נתן מתנות גבוה אסור הוא מדרבנן עד שיתן מתן שבע ומתן בהונות. אנם דעת הרמב"ם (פ"ד ממחוסרי כפרה ה"ג) דאסור באכילה מדאורייתא עד שיתן מתנותיו, דהוי כאוכל קדשים לפני זריקה. והקשה השפת אמת, דאם כן, אמאי לא חשיב השמן מתיר אליבא דרבנן, ונהי דלמסקנא ליכא פיגול אלא בדבר הנעשה על גבי המזבח, מכל מקום הא רב יוסף לא סבירא ליה הכי, ואפילו הכי לרבנן ליכא פיגול כיון דלא חשיב מתיר, ונשאר בצריך עיון. והחזון איש (סימן יד סק"ד) כתב, דהרמב"ם סבר דכיון דהותר במקצת לא חשיב לפגל. ועיין באות הבאה.

יב) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת, בדעת הרמב"ם. והקשה בחידושי הגריז', אם כן אמאי ליכא מעילה, הא לא היתה שעת היתר לכהנים. ותיירך, דסבירא ליה להרמב"ם דהא דיצא מידי מעילה, אינו משום דהדם הוי מתיר, אלא דכל דין מעילה בשמן הוא מחמת שבא ביחד עם הזבח, וכיון דקרוב הזבח, תו הוי כבא בפני עצמו וממילא אין מעילה. ונעייין לעיל אות י בשם הגריז' במנחות (טו:). ועיין באות הבאה.

יג) בא"ד, עיין מה שנתבאר באות הקודמת. ובחזון איש (נגעים סימן יב סק"ד) כתב, דאיכא עוד איסור, דכיון שאוכלו מחסר את הלוג ובעי להביא לוג אחר, כדתנן בנגעים (פי"ד מ"י). ועוד כתב (סימן יד סק"ד), דאיכא איסור משום דהוקצה למצוותו וכאתרוג כל ז'.

דף מד ע"ב

יד) גמ', הרי לוג הבא בפני עצמו דלכולי עלמא מתנותיו שרו ליה. משמע דאיכא ביה מעילה עד מתן ז'. והקשו השפת אמת והחזון איש (נגעים סימן יב סק"ד), אמאי השמיט הרמב"ם להאי דינא. ובחידושי הגריז' לעיל (עמוד א') ביאר, דסבר דבלוג הבא בפני עצמו ליכא מעילה, דאינו בא ביחד עם הזבח. ונעייין לעיל (עמוד א') אות י' וי"א.

טו) רש"י ד"ה הבא, בסוה"ד, הלכך בא אם האשם וכו' שאין מפגל אלא דם או קומץ את שיריו דאיתקש מנחה לזבחים. [נלכאורה משמעות דבריו, דאתי על שמן הבא עם הקרבן] וביאר המקדש דוד (ס"ז א' ד"ה ונראה דרש"י) דכוונתו דדין פיגול ילפינן מדם, וקומץ מרבינן משום דאיתקש מנחה לזבחים אבל שמן לא ילפינן. אמנם עיין בתוס' מנחות (ב.) ד"ה כל המנחות שכתבו, בתוה"ד, דלוג שמן של מצורע ילפינן לענין שלא לשמה מהיקישא ד"זאת התורה", משום דילפינן ליה מ"כל קרבנם" דהיינו דאיקרי קרבן. ובחודשי הגריז' כתב, דכוונתו דלא מצינו פיגול אלא במקום דאיכא מתיר וניתר, אבל בלוג אין שמן שנתייחד להתיר את שאר השמן, וכל השמן שוה לעמוד בתורת מתיר ובתורת ניתר. וכעין מה שכתבו התוס' לעיל (מג.) ד"ה הקומץ, לגבי דם. ובראב"ד בפירושו על הספרא (פרשת צו יג, ה) ביאר דהא דאין פיגול בלוג הבא בפני עצמו, דלא מצינו פיגול אלא בעבודת המזבח. וכן ביאר בקהילות יעקב (סימן כט) בדברי רש"י הכא. וסברא זו כתבו תוס' לעיל (מג.) ד"ה הקומץ בתירוצם השני.

תרתי שהוא למשיחא וגם עושה איסור דליכא נפקותא בהלכתא דלא על ידי איסור לא שייך לפסוק למשיחא. ובתוס' ביומא (יג.) ד"ה הלכה, נראה דהביאור הוא משום דתרתי לא שכיחא. אבל בתוס' ישנים שם ביארו, דלא שכיחא, כיון דאין נוגע אלא לימות המשיח וגם אז לא יצטרך הדבר, דלימות המשיח כולם יהיו צדיקים.

(ז) [גמ', אמר ליה הלכתא קאמינא. פירש רש"י ד"ה אמר ליה, דקיבוע הלכה אינה אלא להורות הלכה למעשה ועכשיו אינו נוהג. ועיין נמי בהוריות (ב.) דלא חשיב הוראה אלא במותרין אתם לעשות וכשאומר הלכה למעשה, וכשאינו נוגע למעשה לא חשיב פסק הלכה (א.ק.).].

(ח) מתני', קדשי עובר כוכבים אין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא. החזון איש (סימן א סק"ב) הוכיח מדברי התוס' לעיל (ד.) ד"ה וישנן בציבור, דקרבן עכו"ם חשיב קרבן אחר, דעכו"ם נחשב לגבי ישראל אינו מחויב קרבן כמותו. וכן הביא במנחת אברהם בשם הגרי"ז דקדשי עכו"ם חלוקים בגוף הקדושה מקרבן ישראל. ועיין עוד לקמן אותיות י"ו, וכ"א.

(ט) מתני', וטמא. ביאר בצאן קדשים במנחות (קט:), דאיירי בשימוש בטומאה. והרש"ש (שם) הקשה עליו מדברי התוס' לעיל (טו:) ד"ה אלא, ובתמורה (ג.) ד"ה ויליף, דמבואר בדבריהם דהכא איירי בטומאת הקרבן.

(י) מתני', והשוחטין בחוץ פטור דברי רבי שמעון ורבי יוסי מחייבו. עיין לקמן (קטז:), דאמרינן בני ישראל מצווין על שחוטין חוץ ואין העכו"ם מצווין על שחוטין חוץ וכו' ואסור לסייען ולעשות שליחותן. והקשו בתוס' (שם) ד"ה אסור, הא לרבי יוסי איכא כרת ואמאי קתני רק אסור. והקשו הקרן אורה (שם) והחזון איש (קמא סימן מא סק"ד), דמאי דאיפליגו רבי שמעון ורבי יוסי היינו במקדיש על מנת להקריבו בפנים אבל כשהקדישו על מנת להקריב בחוץ ליכא איסורא לכולי עלמא. ועיין במנחת אברהם שהאריך בזה.

(יא) מתני', שם. עיין בתוס' במנחות (קט:), ד"ה והעלה כתבו לגבי חוניו דלא עבר על שחוטין חוץ דהקריב לעכו"ם. והקשה בגליון הש"ס (שם), הא לקמן (קטז:) איתא דאסור לסייען ולעשות שליחותן. ותירץ הצאן קדשים (שם) על ידי שביאר בכוונת התוס', דחוניו עצמו לא הקריב אלא הורם להקריב. ועיין עוד ברש"ש לקמן (שם).

(יב) גמ', לא נהנין מדרבנן. ובחזון איש (בהוספות שבסוף ספרו על קדשים עמוד 340) נסתפק, אי איסורא ד"לא תוכל לאכול בשעריך", דילפינן במכות (יז.) לאוכל מעולה, וכן איסורא דכל שהוא בכליל תהיה לא תאכל, במכות (יח.), איכא נמי בעכו"ם, ועיין שם דנקט דליכא אף איסור אכילה בקדשי עכו"ם, ועיין שם עוד. ובחשק שלמה נקט בפשיטות דאף בעכו"ם איכא איסורא ד"כליל תהיה".

(יג) רש"י ד"ה ואין מביאין נסכין, בפני עצמן בלא זבח כישראל שמתנדבין יין. וכן מבואר ברש"י ד"ה אזרח, דאיירי בנסכין הבאין מחמת עצמן, דהיינו דסבר דמיעוטא דבני ישראל ולא עכו"ם לענין נסכים, היינו דאינו מביא נסכים בפני עצמן, אמנם דעת הרמב"ם (פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ה) דמיעוטא קאי על נסכין הבאין עם הקרבן דעכו"ם אנו מביא אלא קרבין משל ציבור. ועיין רש"י בתמורה (כ:), ד"ה ואין שהביא ב' גירסאות. ועיין עוד באות הבאה.

(יד) רש"י ד"ה ת"ל ככה, בתוה"ד, הלכך שלח דמי נסכיה יקרבו משלו ואם לאו קרבין משל ציבור שתנאי ב"ד הוא במסכת שקלים (דף יא:). ואתי שפיר לדעת רש"י דמיעוטא ד"בני ישראל" אתא להא דעכו"ם לא מייתי נסכין בפני עצמן ולא למעט קרבנו מנסכים. אמנם לדעת הרמב"ם (הובא באות הקודמת) ביאר הלחם משנה (שם), דסבירא ליה דאימעיט מחיוב, אבל אם רצה מביא. והקשה בחידושי הגרי"ז, דבמנחות (עג:) איתא, דהך ברייתא דלא כרבי יוסי הגלילי דסבר דעכו"ם מייתי שאר קרבנות, והא לפי דברי הלחם משנה לא אימעיט אלא מחיוב הבאת נסכים. ותירץ, דהילפותא מקרא, דהנסכין אינן קרבין עבורו, אלא דקרבו טעון נסכים. והא דיכול

איש (סימן יב סקי"ג) נתקשה בדברי הרמב"ם, היאך משכחת לה פיגול בפנים הא בעי מחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ. ועיין שם עוד.

דף מה ע"א

(א) [גמ', הלכתא למשיחא. וצריך עיון, דהא מהרה יבנה המקדש ובעינן לדעת הלכות הקרבנות. ואפשר דכוונת הגמ', כהא דמצינו ביומא (ה:), לגבי סדר לבישת הבגדים לעתיד לבא, דאמרינן לכשיבא משה עמהן, והיינו דמשה יאמר את ההלכה. והכא נמי מקשינן דכיון דליכא נפקותא אלא כשיבוא המשיח, הוא יאמר לנו את ההלכה. אמנם ברש"י ד"ה הלכתא פירש, דמקשינן דהא עכשיו לא הוצרכנו לה. וצריך עיון].

(ב) גמ', הלכתא למשיחא. הקשה בחידושי הגרי"ז, הא נפקא מינה למאן דאמר מקריבין אף על פי שאין בית. וכתב, דהכא מיירי בחטאות הפנימיות דליכא בזמן הזה כיון דליכא כהן משיח, דנגנו שמן המשחה, ועוד דליכא בית דין של ע"א. [ומהאי טעמא נמי לא משכחת פר כהן גדול דאינו מתמנה כי אם על פי בית דין של ע"א]. ובמנחת אברהם רצה לבאר לפי מאי דאיתא לעיל (מ.) שאם נפחתה תקרה של היכל לא היה מזה, ואי איירי בחטאות הפנימיות, אם כן בעינן להו "בית" וליכא אף למאן דאמר מקריבין אף על פי שאין בית. אמנם דחה דאפשר דהאי דינא אינו אלא בפר יום הכיפורים. ועיין מה שכתבנו שם.

(ג) גמ', שם. עיין באות הקודמת. ויש לעיין לפי זה מאי מקשינן אלא מעתה כל הלכות קדשים לא ליתני, הא נפקא מינה למאן דאמר מקריבין אף על פי שאין בית. וכתב המצפה איתן, דבשלמא לדעת תוס' לקמן (נט:), ד"ה עד, דשחיטה ליכא בזמן הזה דבעי פתח אהל מועד, ובהקטרה הוא דאמרינן מקריבין אף על פי שאין בית, אתי שפיר, דהכא מקשינן על שאר קרבנות דבעו שחיטה. אבל לדעת הרמב"ם (פ"ו מבית הבחירה ה"טו) שלא חילק, צריך עיון.

(ד) גמ', דרוש וקבל שכר. וכתב המצפה איתן, דהא דאמרינן דרוש וקבל שכר במאי דליכא נפקא מינה, הני מילי בהלכות קרבנות או בית המקדש, דכל העוסק בתורת עולה וחטאת כאילו הקריבין. וכן העוסק בהלכות בנין בית המקדש כאילו עסק בבנינו ממש כדאיתא בילקוט יחזקאל (מ"ג). וצריך עיון, דבסנהדרין (נא:) איתא דכשם דלענין שחיטת קדשים אמרינן דרוש וקבל שכר, הכי נמי לענין מיתות בית דין, וגבייהו לא שייך האי טעמא (א.ג.).].

(ה) תוס' ד"ה הלכתא, בתוה"ד, ובפ"ק דתענית דפסיק ר"א הלכה כר"ג דאמר בשבעה במרחשון ומוקי לה התם בזמן שביהמ"ק קיים וכו'. לכאורה משמע מדבריהם דבזמן הזה ליכא מצוה לעלות לרגל. וכן כתב הר"ן (בתענית ב. מדפי הרי"ף בד"ה ואיכא למידק) אמנם בסוף דבריו כתב, דלדברי הסוברין דגם בזמן הזה איכא מצוה, צריך לומר דאפסיקא הלכתא כרבן גמליאל אפילו לאחר חורבן, לפי שהיו מתאספים בכל הסביבות ברגל לירושלים כמו שעושין גם היום ומפני עולים הללו ראוי שנאחר השאלה שהיא היתה עיקר התקנה. וכן מוכח מנדרים (כג.) ועיין שם בהגהות היעב"ץ. וכן בהגהות הר"צ

חיות בריש גיטין, ובחידושי החתם סופר גיטין (ב:), בד"ה מן הרקם כתב, דאפילו אי בני חוץ לארץ אינם מחוייבים לעלות לרגל וכו' מ"מ מצוה רבה איכא וכן איתא להדיא בשיר השירים רבה (פרשה א') על הפסוק "עיניך יוניים", ד"ישראל אף על פי שחרב בית המקדש לא בטלו שלש רגלים בשנה" והמתנות כהונה הביא דבילקוט גרס "אף על פי שחרב הבית עולות לשם", אמנם הכפתור ופרח (פ"ו בד"ה וכן כל עצמו של ט' באב וכו') כתב, דמנהג העליה לרגל בזמנו אינו אלא מפני עגמת נפש (ובהערה 2 שם כתב הרב המעיר, דבזמן המחבר וגם זמן רב אחריו היה הכותל המערבי של חומת הר הבית מכוסה בעפר, וכל היהודים יושבי ירושלים והבאים אליה הלכו להתפלל מחוץ לעיר לפני חומת המזרח על הר הבית אצל שער הרחמים).

(ו) בא"ד, והר"ר חיים מפרש דלא פריך הלכתא למשיחא אלא היכא דאיכא

(טז): ובישראל אשכחן טומאת קמצים, אבל עכו"ם אינו מקריב אלא עולות. אמנם בחידושי הגרי"ז (בעמוד א') הקשה, הא איכא נפקא מינה לענין אימורים ואיברים, דהרמב"ם כתב לדינא דרצוי ציץ גבי אימורים ואיברין. ותירץ על פי מה שביאר (עיין לקמן אות כג), דיש לומר דכל המיעוט ד"לרצון לכס" לא נאמר אלא בריצוי ציץ דדם, דבדם יש הרצאת קרבן, ושייך בו דין הרצאת בעלים, אבל לענין אימורין דלא שייך שם הרצאת בעלים כלל, לא נאמר שם המיעוט ד"לרצון לכס".

כב) גמ', כמאן דלא כרבי יוסי דאי רבי יוסי האמר בכולן אני רואה להחמיר. ביאר בחידושי הגרי"ז, דפלוגתא דרבי שמעון ורבי יוסי דמתניתין, אי קדשי עכו"ם וקדשי ישראל חלוקים בקדושתן, או לא. וכיון דלרבי יוסי ליהף מקדשי ה', דאף קדשי עכו"ם בכלל, מוכח דסבירא ליה דלא נשתנו בקדושתן. ולהכי פריך, אמאי לא יהני להו ריצוי ציץ. דלרבי שמעון אתי שפיר, דכיון דאין קרבנן בכלל קדושת קרבן ישראל, לא נאמר בהו ריצוי ציץ.

כג) רש"י, ד"ה לאו בני הרצאה, להקב"ה הם שאינו מתרצה להם. כתב בחידושי הגרי"ז (בעמוד א') דלכאורה אין כאן שום חידוש דין בעכו"ם, אלא דממשמעותא דקרא ממעט להו מדין ריצוי ציץ. והביא לדרשת הסיפרי אקרא ד"ואני נתתי לכם את המזבח לכפר", ואני נתתי וכו' "לכם ולא לאחרים", ופירש הר"ש משנץ, דהאי ילפותא קאי אהא דאמרין הכא דקרבנות עכו"ם ליכא בהו ריצוי ציץ, ולכאורה צריך עיון היכא נרמז בהאי קרא דין ריצוי ציץ, הא קרא מיירי בכפרת הדם. על כן פירש דנתחדש כאן דין דעכו"ם יכול להביא קרבן, אבל הרצאת הקרבן דהיינו מה שמרצה קרבן על הבעלים לית להו, ולפי זה המיעוט ד"לרצון לכס" אתי למילף דריצוי ציץ לא נאמר אלא בקרבנות שיש להם הרצאת בעלים, אבל קרבנות עכו"ם דלית בהו הרצאת בעלים לא נאמר בהם דינא דריצוי ציץ.

כד) מתני', דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול חייבין עליהן משום נותר ומשום טמא. בקרן אורה לעיל (מב:): הוכיח ממתניתין, דאיכא איסור משום נותר וטמא אף על קומץ קודם שהוקטר, דהוכשר בקידוש כלי כיון דאין לו מתירין, ודאיתא במעילה (י:): הקומץ והלבונה וכו' קדשו בכלי חייבין עליו משום נותר וטמא ופיגול אין בהן. ודלא כמושנה למלך (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז ועיין בדבריו) שכתב בדעת רש"י ותוס' לעיל (מב:): ד"ה הקומץ דליכא פסול נותר וטמא עד שיקטר הקומץ, דבעי שיקרבו כל מתיריו, כמו לענין פיגול.

כה) מתני', רבי שמעון וכו' כגון העצים והלבונה והקטורת אין חייבין עליו משום טומאה. וכתבו התוס' לקמן (נו): ד"ה מנין, דרבי שמעון פליג נמי לענין נותר. וכן מבואר ברמב"ם (פי"ח מפסולי המוקדשין הכ"ד) והקשה הכסף משנה, מנא ליה, הא רבי שמעון לא פליג אלא לענין טומאה. אמנם הכי איתא להדיא בתוספתא (פ"ה ה"ב) רבי שמעון אומר, הקטורת והלבונה אם ראויין לאכילה אין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא.

כו) מתני', אבל העצים והלבונה והקטורת אין חייבין עליו משום טומאה. מבואר דלתנא קמא חייבין עליהן. וכתב התוס' יו"ט (משנה ה'), בשם הרמב"ם בפירוש המשניות (שם), דעצים מיירי במקריבן בטומאה, דאכילה לא שייכא בהו. העיקר שסתר לדבריו (בפי"ח מפסולי המוקדשין הכ"ד) שכתב להלכה גם עצים לענין אכילה. והקשה הרש"י אי פירש הרמב"ם כן מהאי טעמא גם לענין קטורת ולבונה הווי ליה לפרושי הכי, ועוד, דבגמ' משמע דאיירי לענין אכילה.

כז) תוס' ד"ה אבל, בתוה"ד, ומיהו בזה יש לומר לאחר שניתך הבשר ועדין ראוייה היא לאכילה. והקשה באור גדול, דאם כן פקע נמי איסור נותר.

כח) בא"ד, ומכל מקום קשה מפיגול שהרי פקע פיגולו משמשלה בהן האור. הקשה הקרן אורה, דהא לא מצינו דמהני משילת האור אלא בנקטרין על גבי מזבח, אבל פרים הנשרפין מחוץ למחנה מנא לן דפקע פיגולן מהן.

כט) בא"ד, ועוד יש לומר דמשכחת לה בבת אחת כגון שהביא ב' שערות

להביא משלו הוא משום דלא נתמעט מהקדש, אלא דאין לו שאר קרבנות, וכשם שיכול להקדיש לשם ישראל, אף דנתמעט משאר קרבנות, יכול להקדיש נסכים אף דאינם קרבים בשבילו. ומהא דאינו מחויב להביא נסכים עם קרבנו הוכיחו דאינו בר הבאת נסכים, ודלא כרבי יוסי הגלילי דלא ממעט ליה משאר קרבנות. ועיין עוד בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ה).

טו) מתני', אין חייבין עליהן משום פיגול. כתב המנחת חינוך (מצוה קמד, ה), דנראה דמכל מקום איפסיל במחשבת פיגול.

טז) מתני', אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והשוחטן בחוץ פטור דברי רבי שמעון רבי יוסי מחייב. כתב בשו"ת רבי בצלאל אשכנזי (סימן א), דאפשר דרבי יוסי לא פליג אלא בשוחטן בחוץ, אבל פיגול נותר וטמא לכולי עלמא ליכא בקרבן עכו"ם. ולהכי פסק הרמב"ם (פי"ח מפסולי המוקדשין הכ"ד) דאין חייבין משום פיגול נותר וטמא, אף דלגבי שוחטן בחוץ פסק (פי"ט ממעשה הקרבנות ה"ז) כרבי יוסי דחייבין. דהיינו, דפסק כרבי יוסי אלא דסבר דלא פליג בפיגול נותר וטמא. וכן ביאר בכסף משנה (הלכות פסולי המוקדשין, שם). אמנם בשיטה מקובצת (לפי ביאור הגליון) סתר דבריו, דביאר דבברייתא לא גרסינן דברי רבי שמעון דרבנן פליגי עליה דרבי יוסי בפיגול נותר וטמא, ולהכי בהנך פסק דלא כרבי יוסי. דהיינו דרבי יוסי פליג. ובתוס' יו"ט (משנה ה') והלחם משנה (פ"א מתמורה ה"ו) הקשו על הכסף משנה (ור' בצלאל אשכנזי), דבגמ' משמע דרבי יוסי אכולהו קאמר רואה אני להחמיר. ובחידושי הגרי"ז, כתב דפלוגתא דשחוטין חוץ לא שייכא להא דפיגול נותר וטמא. דהתם ביאור פלוגתתם אי קרבן עכו"ם חלוק בקדושתו מקרבן ישראל או לא. והכא פלוגתא בפני עצמה היא אי איכא חיוב חוץ בקרבן עכו"ם או לא.

יז) גמ', ואין עושין תמורה. כתב בחידושי הגרי"ז בתמורה (ב:), דהא דממעטינן תמורה בקרבן עכו"ם חלוק משאר הנך דפיגול נותר וטמא וכו'. דכל הנך דממעטינן בקדשי עכו"ם לרבי שמעון היינו משום דחלוקה קדושתן מקדושת ישראל (וכמו שהובא לעיל אות ח), ולרבי יוסי קרבן עכו"ם קדוש כקרבן ישראל. מה שאין כן לענין תמורה דממעטינן כל שהיה בבעלות עכו"ם ולא בתר מתכפר (כמבואר בסוגיא שם), ובהא מודה רבי יוסי דממעטינן עכו"ם.

יח) גמ', ואין מביאין נסכים דברי רבי שמעון אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר. כתב רש"י בתמורה (ב:): ד"ה בכולן, דלגבי נסכים מודה רבי יוסי דאין מביא. ועיין עוד בקרן אורה (הכא), דנקט בפשיטות דרבי יוסי פליג נמי בנסכים, ועיין שם שביאר מנא ליה לרבי יוסי.

יט) גמ', ולא נהנין מדרבנן. הקשו התוס' בתמורה (ג): ד"ה לא נהנין, מנא לן דליכא איסור הנאה מדאורייתא, הא מצינו בראש השנה (כח:): לגבי שלמים, דאף דליכא מעילה, איכא איסור הנאה מדאורייתא, והכא נמי כיון דילפינן מ"איש איש" לרבות עכו"ם שנודרים נדרים ונדבות, נימא דאיכא נמי איסור הנאה. ותירצו, דכיון דחזוין דמיעטיה קרא מפיגול נותר וטמא, אית לן למימר דמיעטיה נמי מאיסור הנאה.

כ) גמ', אבל קדושת בדק הבית דקדושת דמים לא. דהיינו דבקדשי בדק הבית דעכו"ם מועלין, ואף דקדושת בגוף חמורה מקדושת דמים, מכל מקום הקרבן מתייחס לבעלים, ומשום הכי איכא כמה קולות כדילפינן מקרא, אבל קדשי בדק הבית לאחר שהוקדשו אין שם הבעלים עליהם, ומאי נפקא מינה מי הקדישין.

דף מה ע"ב

כא) גמ', ובעכו"ם בין בשוגג בין במזיד לא הורצה. הקשה הקרן אורה, אמאי השמיט הרמב"ם דין זה. ותירץ, דלשיטתו (פ"י טומאת אוכלין ה"ז) דבדם קדשים ליכא טומאה כלל לא אשכחן ביה ריצוי ציץ, וכדאיתא בפסחים

היינו לאחר שחיטה. אבל אי ילפינן מ"לכם" או מ"לכפר", אמאי מחיים איכא מעילה].

(ה) **גמ'**, אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. ברש"י ד"ה הוא פירש, דפשיטא לן דכיון דלית ביה תו צורך גבוה לא קרינן ביה קדשי ה'. ולכאורה יש לעיין, דהא מיייתנן דוכתי דנעשית מצותו ומועלין, ומוכח דלא פשיטא לן דבנעשית מצותו אין מועלין].

(ו) **גמ'**, שם. הכא איירי לענין מעילה וכן סברת רש"י (הובא באות הקודמת) לכאורה שייכא במעילה דוקא. ומיייתנן להוכיח מעגלה ערופה, והרי בעגלה ערופה ליכא מעילה (כמו שיבואר להלן אות יג) והיאך מדמינן, הא התם ליכא הך סברא].

(ז) **תוס'** ד"ה אין לך דבר, בתוה"ד, דאשכחן טובא דכותה דאין מועלין עד שעת מצותן תרומת הדרשן ועגלה ערופה עד אחר ירידתה. הקשה הקרן אורה במעילה (יא). **דבתוס' ביומא** (נט:). ד"ה אין, כתבו, דאין להוכיח מתרומת הדרשן, דאדרבה משמע במעילה (ט). דאיכא בה מעילה, דאיתא התם, הנהנה מאפר תפוח קודם תרומת הדרשן מועלין בו. ותירץ הטהרת הקדש, על פי רש"י ותוס' (שם) ד"ה הכל, דדוקא באימורי קודשי קדשים איכא מעילה קודם הרמה, אבל באימורי קדשים קלים, מיד כשהעלן אין מועלין בהן, והכא נמי מיייתו התוס' ראייה מאימורי קדשים קלים.

(ח) **גמ'**, והניחם שם מלמד שטעונין גניזה. ומשמע דכל שכן קודם שנעשית מצותו מועלין בו. אמנם דעת רש"י בקידושין (סו:). ד"ה הקם, דאין מעילה בבגדי כהונה, והתוס' (שם) ד"ה הקם פליגי וסברי דאיכא מעילה שלא בזמן עבודה. ולרש"י, הא דאמרין דבגדי כהונה נעשית מצותן ומועלין בהן, היינו דחמיר מקודם שנעשית מצותו. ועיין עוד אות יא לענין עגלה ערופה.

(ט) **גמ'**, לרבי דוסא דאמר מותרות הן לכהן הריוט. ברש"י ביומא (ס). ד"ה ראויין פירש, דקיימא לן בגדי כהונה אין בהן מעילה מפני שלא נתנה תורה למלאכי השרת שיהו זריזין לפשטן מיד. ובנתיבות הקדש הבין, דכונתו דהיינו טעמא דרבי דוסא, דלא מפרש ד"והניחם שם" אתי לאסור בהנאה, דיאסר בהנאה מיד כשסיים עבודתו, והוא הרי אינו יכול לפשטן. והקשה, אמאי לא פירש בפשיטות דטעמא דרבי דוסא משום דנעשית מצוותו.

(י) **גמ'**, אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר. כתבו התוס' ביומא (ס). ד"ה אלא, דהוה מצי לשנויי דמאן דסבירא ליה שני כתובין הבאין כאחד מלמדין פליגי אדרבי דוסא ואית ליה שלשה כתובין, אלא דבעי לשנויי אפילו אם תמצוי לומר דסבר כרבי דוסא.

(יא) **גמ'**, ועגלה ערופה. כתבו התוס' ישנים ביומא (השייך לדף ס). ד"ה ועגלה, דהך סוגיא סברה כמאן דאמר דעגלה ערופה נאסרת מחיים, דלמאן דאמר אינה נאסרת מחיים, למה לי קרא ד"וערפו שם" לאסור לאחר עריפה, תיפוק ליה דכתיב בה "כפרה" כקדשים ולמאי אתא אם לא לאסור לאחר מיתה. ועוד כתבו, דמהא דכתיב בה "כפרה" לא ילפינן לאסרה אלא עד קבורתה דנעשית מצותה, ואתא קרא ד"וערפו" לאסור לאחר קבורה.

(יב) **גמ'**, שם. כתבו בתוס' ישנים ביומא (ס). ד"ה ועגלה, דבעגלה ערופה ליכא מעילה אלא איסור הנאה מן התורה. וכן כתב רש"י בקידושין (נו:). ד"ה ועגלה, דאין דמיה קדושין לא קדושת מזבח ולא קדושת בדק הבית אלא היא עצמה לעריפה.

(יג) **תוס'** ד"ה ולא, והא דתנן במעילה דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין. עיין תוס' לקמן (סד). ד"ה דישון שכתבו בשם ר"ת. דדישון מזבח הפנימי והמנורה היו נבלעין, ודישון מזבח החיצון לא היה נבלע. ומבואר שם דהוא סברא דאיכא מעילה בדישון מזבח החיצון טפי מיינייהו. עיין שם.

(יד) **תוס'** ד"ה עגלה, בתוה"ד, יש לומר דשם איצטריך לאסור לאחר עריפה. כוונתם, דקרא ד"וערפו שם" איצטריך לאחר עריפה. בעבודה זרה (כט:). הוסיפו התוס' ד"ה כפרה לבאר, דמקרא ד"כפרה" לא ידעינן לאחר מיתה, כיון דנעשית מצותה, דכפרה כקדשים היינו מחיים, ואי מיערפו שם" לא

אחר כך. והקשה הקרן אורה, שלא מצינו דייחשב בבת אחת אלא באיסורי גברא, מה שאין כן הכא דאיסורא אחפצא קאי, ומאי איכא בהא דהגברא נאסר בבת אחת.

(ל) **בא"ד**, למאן דאמר אין איסור חל על איסור למה לי קרא למיעוטי מנותר וטמא. הקשה בגליון הש"ס, הא איצטריך קרא לדם שבישלו, דליכא איסור דם, כדכתבו התוס' בחולין (קט). ד"ה הלב קורעו, ולמימר דליכא איסור דנותר וטמא. ותירץ בחידושי הגרי"ז בשם הגר"ח, דעל כרחיק לא אתי קרא למעט דם שבישלו דמיעוטה דדם מבושל, היינו דאינו דם, ואם כן ליכא ביה נמי מיעוטה דדם מנותר ופיגול, ואפשר דיהיה כבשר או כמיא בעלמא. ובקהלות יעקב (סימן לא) כתב, דאפשר דדם שבישלו כיון דאם עלה ירד, הוי ליה כקדשים שמתו, ועיין שם שהאריך.

(לא) **גמ'**, הא כיצד יש לו מתירין משוקרבו מתיריו. ולכאורה לא דמי לפיגול, דהפיגול חל על ידי המתיר, ולא משום דבעינן לצורך חלותו הכשר דיקרבו מתיריו. אמנם מהא דכתבו התוס' לעיל (מג). ד"ה הקומץ, דמהני הוכשר בכלי לחלות פיגול (אי לא ממעטינן דאין פיגול במתיר) מבואר דבפיגול נמי בעי להכשר חלות פיגול ראוי ליקרב, וכנותר וטמא. וכן מבואר ברמב"ם (פ"ח מפסולי המוקדשין ה"ז) שדימה דין קרבו מתיריו דפיגול לקרבו מתיריו דנותר וטמא (א.ק.א.).

(לב) **גמ'**, אין לו מתירין משוקדש בכלי. עיין רש"י לעיל (לד). ד"ה שקדשו דביאר, דבעצים משכחת לה שחתה אותן במחתת כלי שרת. ובתוס' (שם) ד"ה שקדש כתבו, דהא דמשפי להו לעצים הוי כקידוש כלי.

(לג) **גמ'**, שם. כתב החזון איש (מנחות סימן כט סק"ט), דכיון דבעי ראוי להקרבה, במנחות בעי יציקה או אפיה וכל אחד כדינו, ולא סגי בנתינה בכלי.

דף מז ע"א

(א) **גמ'**, אמר עולא אמר קרא ואני נתתיו לכם שלכם יהא רבי רבי ישמעאל תנא אמר קרא לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה רבי יוחנן אמר אמר קרא הוא לפני כפרה כלאחר כפרה. כל הנך ילפי ליענין מעילה, (ולקמן מסקינן דבעי תלתא קראי חד לנותר חד לטומאה וחד מעילה). וכתב המקדש דוד (סימן יז סק"י) דאפשר דנפקא מינה, דאי ילפינן מהוא לפני כפרה כלאחר כפרה ליכא איסור הנאה מן התורה, ואי ילפינן מלכפר או מלכם אפשר דלא אתי אלא למעוטי ממעילה ולא מאיסור הנאה.

(ב) **גמ'**, שם. וברש"י ד"ה ואני נתתיו לכם כתב, דילפינן דהוא כחולין. וברש"י ד"ה לכפר כתב, לכפרה נתתיו בתורת קדשים ולא למעול בו לענין מעילה אין בו דין קדשים. וברש"י ד"ה הוא לפני כפרה כתב, דכיון דלית ביה תו צורך גבוה לא קרינן ביה קדשי ה'. ומבואר דכל ילפותא היא ענין אחר. ואפשר, דלהכי מסקינן דחד קרא לנותר וחד קרא לטומאה וחד קרא למעילה. דפירש רש"י ד"ה למעוטי, "לכם" כשאר חולין והיינו למעט נותר. "לכפר" לכפרה נתתיו כקדשים ולא לדבר אחר כקדשים, אלא כחולין, ולא יתחייבו עליו משום טומאה. ו"הוא" למעוטי ממעילה].

(ג) **תוס'** ד"ה הוא, בתוה"ד, ותירץ דהתם מחיים דלא שייכא כפרה אבל לאחר שחיטה אף לפני כפרה אין מועלין. והתוס' במעילה (יב:). ד"ה המקיז ביארו, דלאחר שחיטה דעומד לזריקה אין מועלין, מה שאין כן מחיים. וברש"י (שם) ד"ה המקיז כתב, דמחיים דאינו עומד לזריקה כגופא דבהמה דמי. וכן כתב ברבינו יונה בכרכות (כב. מדפי הרי"ף). והביא, דכן איתא בתמורה (לא.), דכיון דרבי בה כגופה דמי. וכתב עוד (ליישב קושית התוס' דהכא), דלאחר מיתה דעומד לכפרה הוא דשרי דכמאן דכיפר דמי, מה שאין כן מחיים דאינו עומד לכפרה.

(ד) **בא"ד**, שם. עיין לעיל אות ב', ולכאורה מכאן מוכח כמו שכתבנו שם דבשלמא למאן דיליף מ"הוא", שפיר אמרינן דקודם כפרה דאין בו מעילה,

ושינוי בעלים הוא דחדשה התורה דמחשבה פוסלת, והוא משום מחשבת פסול, ולא, דגרע במחשבת לשמו. (ועיין לקמן אות כ"ד) וכעין זה ביאר בקרן אורה לעיל (ב.) דבהנך ד' דברים לא שייך מחשבת שינוי, אלא חשיב שגרע מחשבה ובחיסור מחשבה לא פסיל דסתמא לשמן.

(כג) מתני', שם. עיין בקרן אורה (בהקדמה למכילתין) שהאריך לדון, אי לכתחילה בעי מן התורה לחשוב לשמן. ועיין עוד בדבריו לעיל (ב:).

(כד) מתני', שם. כתב בחידושי הגרי"ז (לעיל ב.), דאין כוונת המשנה למחשבת לשמן דהתם. דהתם איירי בחלות לשמה דחייל על הקרבן, ובמחשבת פסול דפסלה משום דהויא מחשבה הפוסלת. והכא מיירי בכוונה של לשמן, דהוי כעין מצוות צריכות כוונה, ובוזה אמרינן לעיל (ב:) דסתמא כלשמן. ועיין שם שהאריך.

(כה) מתני', אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו כשר שהוא תנאי בית דין. ובגמ' לעיל (ב:) נתבאר, דאתנו בית דין דלא לימא לשמו, דלמא אתי למימר שלא לשמו. וביארו בתוס' (שם) ד"ה אתנו, דפעמים שטועה וסובר שקרבן אחר הוא. והקשה הקרן אורה (שם), הא עקירה בטעות לא שמה עקירה כדאיתא במנחות (מט.). וכתב, דצריך לומר דחיישינן שמא יעקור בכוונה.

(כו) גמ', שם. ובתוס' (שם) ד"ה קיימי כתבו, דמהא דקתני כשר ליכא לאוכוחי דסתמא כשר, דאפשר דאיירי כשלא אמר בפיו אלא חישוב בליבו, ומהני אף אי סתמא כשלא לשמו. והתנאי בית דין אתא לאוסופי, דכשר אף אי לא חישוב כלל.

(כז) מתני', שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד. בפירוש המשניות להרמב"ם משמע, דלתנא קמא, המחשבה הולכת אחר הבעלים, וכן נקט בהקדמת הקרן אורה למכילתין.

(כח) גמ', עולה לשם עולה וכו'. הקשו התוס' לעיל (ב.) ד"ה כל הזבחים, דלעיל ילפינן מקראי אחריני. ותיצו, דהתם איירינן לענין עבודות הדם והכא בהקטרת אימורים. אמנם ברש"י (כאן) ד"ה עולה מבואר, דקראי דהכא נמי אתו לעבודות הדם, ואף דכתיבי בהקטרה, ילפינן לעבודות הדם מדכתיב בשלמים דבעי זביחה לשמה. והקשה בחידושי הגרי"ז (לעיל ב.), דלדידיה תיקשי קשיית התוס'. ותיצו, דצריכי תרווייהו, דקראי דהכא הוא דבעינן עבודות לשמן, וקראי דלעיל אתו לפסול מחשבת שלא לשמו דהויא מחשבת פסול.

(כט) רש"י ד"ה עולה לשם עולה, בתוה"ד, ואף על גב דלאו בשחיטה כתיב אשכחן ליה בשחיטה לגבי שלמים. וכעין זה כתבו התוס' לעיל (ב.) ד"ה כל הזבחים, דילפינן שאר דברים מדאיתקש לשינוי קודש. וכתבו, דמכל מקום אינו פוסל בשינוי קודש, דכיון דילפינן מהקטרה והקטרה גופא לא מעכבא, לא מצי למילף לעיכובא.

(ל) גמ', הא היה בלבו לשם חולין כשר ואינו מרצה. דהיינו, דהיכא דפסול והיכא דלא עלו לבעלים לשם חובה לא דמו אהדדי, דלפסול בעי "מחשבה הפוסלת" ומחשבת חולין לא מחריב בה. מה שאין כן לעלות לשם חובה דבעי מחשבה לשמו, (ובסתמא הוי כלשמו כדלעיל ב:.) ומחשבת חולין אפיק ליה מידי סתמא לשמו. והרמב"ן במלחמות בראש השנה (ו. מדפי הרי"ף) כתב, דחטאת לשם חולין כשר ועלה לשם חובה. והקשה עליו בחידושי הגרע"א מסוגיין, וכתב, דנראה דהוא טעות סופר בדברי הרמב"ן, וצריך לומר חוץ מחטאת. והחזון איש (סימן יב סק"ב) כתב, דהרמב"ן ביאר בדברי הגמ' דאינו מרצה, היינו ריצוי מצוה ולא לענין לעלות לשם חובה. ועיין עוד באחיעזר (ח"ג סימן נב סק"ד וסק"ו).

(לא) גמ', חטאת ששחט לשם חולין כשרה. וביאר בחידושי הגרי"ז לעיל (ב.), דהיינו משום דסתמא לשמה הוא "חלות בקרבן", ואף כשחושב שלא לשמה לא נפקע שם הלשמה כיון דחולין אין מחללין קדשים.

(לב) גמ', משום חולין פסולה וכו' מניין למתעסק בקדשים שהוא פסול וכו'.

ידעינן מחיים, דקרא איירי לאחר עריפה. (ועיין לעיל אות יא) **(טו) תוס' ד"ה תרי,** קשיא דבחד סגי. וביומא (ס.) תירצו התוס' ד"ה תרי, דאי הוה כתיב חד מיעוטא הוודה אמינא דכיון דאיכא "שני כתובין הבאין כאחד", וגם "מיעוט", הוי "מיעוט אחר מיעוט" דאתא לרבות. ועיין שם עוד.

(טז) תוס' ד"ה חר, תימיה נותר וטומאה סגי בחד מיעוט דילפינן מהדדי חילול חילול ואף לקולא. ובתוס' בקידושין (ג.) ד"ה ואשה (בנמשך לעמוד ב') פליגי, ותרצו דלא נאמרה גזירה שוה ד"חילול חילול" אלא להחמיר ולא להקל. נהא דהוכיחו תוס' הכא מהא דלעיל (מה:.) גבי קדשי עובדי כוכבים, לכאורה יש לדחות, דלמסקנא ילפינן מדכתיב "ולא יחלו" בשני חילולין הכתוב מדבר (א.ק.). ובתוס' ביומא (ס.) ד"ה חר תירצו, דגזירה שוה ד"חילול חילול" לא נאמרה אלא אמאי דכתיב בהדיא.

(יז) בא"ד, ויש לומר דמוקמינא מיעוטא בנותר דוקא אבל משום טומאה הוה חייב וכו'. בתוס' ישנים ביומא (השייך לדף ס.) ד"ה וחד מבואר דכוונתם ליישב, דכיון דכתיב ריבויא לפיגול, לא הוה מוקמינן מיעוטא דדם אלא למאי דכתיב בהדיא, והוודה אמינא דאידך לא אימעית כשם דלא אימעית לענין פיגול.

דף מז ע"ב

(יח) גמ', ס"ד אמינא וכו' אין חייבין עליו משום פיגול משום טומאה נמי לא ליחייב קא משמע לן. לכאורה סלקא דעתך דטומאה דמיא לפיגול. והקשה השיטה מקובצת (אות א') מהא דלעיל (מה:.) מרבינן דאף דבר שאין לו מתירין אין חייבין עליו משום פיגול, ומשום טומאה חייבין. ותיצו, דהכי פירושו, דסלקא דעתך דכשם דילפינן לענין פיגול משלמים למעוטי חטאות הפנימיות, הכי נמי נילף משלמים למעט חטאות הפנימיות לענין טומאה, דבעי כעין שלמים שישנן על המזבח החיצון. ובקרן אורה תירץ, דכיון דחטאות הפנימיות אית בהו מתירין ואפילו הכי מיעטינהו קרא מפיגול, סלקא דעתך דגלי קרא להקל, ומשום טומאה נמי נמעט.

(יט) רש"י ד"ה לפסולא בעלמא, ומעלה דרבנן היא וקרא אסמכתא בעלמא. והתוס' לעיל (לד.) ד"ה ואפילו כתבו, דפסול מדאורייתא. וכן משמע ברמב"ם (פ"ו מאיסורי מזבח ה"ח), ועיין במשנה למלך. אמנם הכסף משנה (פ"ח מפסולי המוקדשין הכ"ד) כתב דדעת הרמב"ם (שם), שהיא דרשא גמורה דאורייתא.

(כ) גמ', לפוסלה בעלמא. התוס' לעיל (לד.) ד"ה והבשר כתבו, דהיינו משום דחיבת הקודש מכשרת לקבל טומאה אף דלא הוי אוכל ולא כלי. עוד כתבו, דעצים ולבונה דמו לאוכל טפי ממשקה כיון דהם דבר עב וקשה. והתוס' בחגיגה (כג.) ד"ה והא, כתבו דאף דכל היכא דחיבת הקודש מהניא להכשיר לא בעינן מים, הכא שאני, דלולי חיבת הקודש לא היו מקבלים טומאה כלל, וסגי בהא דחיבת הקודש מחשבה להו אוכל. דהיינו, דחיבת הקודש לא מהניא לעשות תרתי, וכן ביאר המקדש דוד (סימן לו סק"א).

(כא) מתני', לשם ששה דברים הזבח נזבח. כתבו התוס' לעיל (ב.) ד"ה כל (אמתניתין דהכא), דהוא הדין דבעי להקטיר לשם ששה דברים מלבד לשם זבח, דלא מהני שינוי בעלים אלא על מנת להקטיר. אמנם דעת הרמב"ם (פ"ד מפסולי המוקדשין הי"א) דרק בזביחה בעי לחשוב לשם ששה דברים.

(כב) מתני', שם. עוד התוס' לעיל (ב.) ד"ה כל, דאם חישוב להיפך לא פסל ולא עלו לבעלים, כיון דהנך ד' דברים (מלבד שינוי קודש ובעלים) ילפינן מקרא דלענין הקטרה, והקטרה אינה מעכבת, מלבד מחשבת שלא לשמו ושינוי בעלים. אמנם הלחם משנה (פ"ד מפסולי המוקדשין הי"א) כתב בדעת הרמב"ם (שם), דעלו לשם חובה. ובחידושי מרן רי"ז הלוי (על הרמב"ם שם) ביאר, דבאמת כל הו' דברים בעו שהזבח יהיה לשמן לעיכובא, ואם היה חסר בקרבן מחשבות אלו יהא פסול. אלא דלא משכחת לה, כיון דסתמא לשמן, ואף כשחושב שלא לשמן לא פקע הסתמא לשמן. ובשינוי קודש

בשתיקה וחישבו הבעלים עלי' על פיגול הוי פיגול. ולכאורה אין לומר דכוונתו לאפוקי מהיכא דחישב גם הוא מחשבת פיגול, דפשיטא. אך דבריו יבוארו שפיר אם כוונתו לאפוקי גוונא דחישב הכהן בפירוש כדלעיל. [ועוד יש ליישב "קושיית העולם", על פי מה שהקשו, כיצד מקבלים קרבנות מעכו"ם נחוש שמא יפגלו הבעלים בשעת הקרבה, ותירצו, דכיון שאין לעכו"ם כפרה וריצוי בקרבן, אין להם בעלות לענין שיוכלו לפגל, והכי נמי מנחת סוטה דלא באה לכפר אלא לברר עון כדאיתא לעיל (מד): אינה יכולה לפגל].

ח) גמ', דתניא כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו וכו' נתחייב זה במחשבה של זה. הקשה הקרן אורה, דמאי ראייה, הא לענין שבת טעמא משום דחשיב ליה לאחד נעשה חשוב לחייב את המוציא, ואין החיוב משום דמחשבת הראשון מחייבת את המוציא. ועוד, דגבי קדשים בעינן קרא שהבעלים מפגלין ובשבת ליכא קרא, ועל כרחק רבי שמעון בן אלעזר מסברא קאמר לה, ובקדשים ליכא סברא, ונשאר בצריך עיון.

פרק איזהו מקומן

ט) מתני', איזהו מקומן. כתב המשנה ברורה (סימן נ' סק"ב) דהטעם שבחרו במשנת "איזהו מקומן" וקבעוה אחר התמיד וכו' ועוד מפני שפרק זה אין בו מחלוקת והוא משנה ברורה למשה מסיני. (ועי' בתפארת ישראל אות כ"ד ובסידור אוצר התפילות).

י) מתני', קדשי קדשים שחיתתן בצפון וכו' וקיבול דמן בכלי שרת בצפון. בגמ' לעיל (כו). איתא, דבשחיטה לא בעי שהשוחט יהיה בצפון, ובקבלה בעי שהמקבל יהיה בצפון. וביארו התוס' לעיל (יד): ד"ה שחיטה לאו, דהיינו משום דשחיטה לאו עבודה היא.

יא) מתני', שם. עיין לעיל (לא:). דנחלקו תנאי אליבא דרבי יהודה אם השוחט חטאת בדרום לוקה.

יב) מתני', שם. ויש לדון אי צפון היינו צפון המזבח או צפון העזרה. ובמתניתין דיומא (פ"ג מ"ט) תנן לצפון המזבח. והתוס' יו"ט (שם) האריך לבאר דדעת הרמב"ם דצפון היינו צפון המזבח, אף שר"ע מברטנורה (שם) משנה ח' כתב דהיינו צפון העזרה. וכן הוכיח המקדש דוד (סימן ז סק"א), מהא דלקמן (ק"ט): בעינן קרא למעט דלא בעי צפון בבמה, ואי צפון היינו צפון העזרה, תיפוק ליה דבבמה ליכא צפון העזרה.

יג) תוס' ד"ה קדשי קדשים, הר"ר אפרים היה מדקדק מכאן דלא בעי סכין כלי שרת בשחיטה וכו'. ודעת רש"י בסוטה (יד): ד"ה סכין, דמשחו את הסכין, ומבואר דבעי כלי שרת. והקשה המקדש דוד (סימן ב' סק"ב) על תוס', מהא דלקמן (פח). גבי כלי שרת שנפגמו, מיייתנן דסכין שנפגמה אין משחיוזין אותה, ומוכח, דיש סכין שהיא כלי שרת, ואיך ייעשה כלי שרת אם לא נמשח. ותיריך, דלא בעי משיחה אלא לכלי שרת דמקדש את הנכנס לתוכו, ולא בסכין דאין לו תוך.

יד) בא"ד, שם. ודעת הרמב"ם (פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ז) דלכתחילה בעי בשחיטה כלי שרת, ובדיעבד מהני בכל מאי דמהני שחיטה אפילו בקרומית של קנה. והקשה הנהניבות הקדש (לקמן מח:). דאי לא בעי כלי שרת, אם כן לא בעי להקדיש את הסכין, ואיך מכניס חולין לעזרה. ותיריך, דכיון דילפינן מעולה דבעי כלי, על כרחק דאיירי שהקדיש. ועיין שם עור.

טו) בא"ד, ומתוך כך אתיא שפיר הא דאמר בפרק קמא דחולין כגון שבדק קרומית של קנה. ובריטב"א בחולין (ג). כתב, דשחיטה בעיא כלי שרת ולא כלי שרת גמור, כיון דהשחיטה מקדשת את הים, אבל מאידך כיון דמהניא נמי בפסולין, אינה גומרת קדושת הים עד קבלתו לכלי שרת.

פירש רש"י בד"ה משום חולין. כסבור שהם חולין פסולה דהיינו מתעסק בדברים אחרים ואינו עסוק בקדשים. ובר"ה למתעסק בקדשים פירש, שוחט קדשים ולא בכונה אלא כמתעסק בדברים אחרים. ובתוס' ד"ה מנין הביאו פירוש רש"י בחולין (יג). ד"ה מנין דמתעסק בקדשים היינו כשאינו מכוין לשחיטה. וכן כתב הרמב"ם (פ"א מפסולי המוקדשין ה"ג). והקשה השפת אמת מדוע לא הביא לגוונא דמשום חולין, דהווי רבותא טפי ונשאר בצריך עיון. ובסוה"ד ביארו התוס', דמלבד גוונא דמתעסק דסבור ששוחט חולין, גם מתכוין לחתיכת סימנין ולא לשם זביחה דבחולין כשר, בקדשים פסול משום מתעסק.

דף מז ע"א

א) גמ', מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. הקשה הקרן אורה (בהקדמה למכילתין), דתיפוק ליה דגרע מסתמא לשמה. וכתב, דאין לפסול משום פסול מחשבה כיון דהווי עקירה בטעות [והיינו, דשלא לשמה הוא עקירת הלשמה ולא סגי במה שמחסר במחשבת לשמה וכמו שכתב בחדושי הגרי"ז לעיל (דף ב.)].

ב) גמ', שם. הקשה הקרן אורה (בהקדמה למכילתין), דאף דליכא מן התורה מצוה לחשוב לשמה, מכל מקום מאי גרע משאר מצוות דבעי כוונה לחד מאן דאמר בראש השנה (כח:). ורבי יוסי גופיה דבמתניתין סבירא ליה דלא בעי כונה, סבירא ליה בכל מצוות דצריכות כונה, כדמשמע בפסחים (ק"ד:). ותיריך, דבכל המצוות אם אינו מכווין הוי כמתעסק, דלא מינכר דעביד לשם מצוה. מה שאין כן בזבחים דמינכר מתוך מעשיו דקעביד מצוה, סלקא דעתך דיועיל אף בלא כוונה. וכתב, דמהאי טעמא אמרינן דגבי מילה סתמא כשר, וכדכתבו התוס' לעיל (ב): ד"ה סתם. והיינו משום דמינכר מתוך מעשיו דקעביד מצוה. ועיין עוד בטורי אבן בראש השנה (כט:).

ג) גמ', שם. ובחדושי הגרי"ז לעיל (ב): נסתפק, אי פסול מתעסק דוקא בשחיטה או בכל העבודות. והוכיח דאינו אלא בשחיטה. ועיין עוד באחיעזר (יורה דעה סימן ד), שנקט גם כן דליכא פסולא אלא בשחיטה. ובחזון איש (סימן כ סק"י-יג) האריך להוכיח דמתעסק פסול בכל העבודות.

ד) גמ', לעכב מנא לן. הקשה השפת אמת, אמאי בעי קרא לעכב, דתיפוק ליה דדינא דלכתחילה ילפינן, מהא דבעי לשמה ומתעסק לא הוי לשמה. ותיריך, ד"לשם חולין" לא מגרע מסתמא לשמה, כיון דהווי עקירה בטעות. (ועיין לעיל אות א')

ה) תוס' ד"ה מנין, בתוה"ד, ועוד יש מתעסק אחר כגון משום חולין. הקשה האור שמח (פ"א ממקואות ה"ח סק"ז), אם כן היאך אמרינן בחולין (לא:), דמדאיצטריך קרא למילף דבקדשים מתעסק פסול, חזינן דבשחיטה כשר, הא איצטריך קרא להאי גוונא דסבור שהוא חולין. וכן הקשה באחיעזר (הובא באות ג). ועיין באבי עזרי (פ"א מפסולי המוקדשין ה"ג) שהאריך ליישב.

ו) גמ', אמר רבי אלעזר ברבי יוסי שמעתי שהבעלים מפגלין. בקרן אורה נסתפק, על מי חלה האזהרה, אי אבעלים דקרינן ביה לא יחשב, או אכהן דמוזרה שלא לשחוט במחשבת בעלים. נולכאורה יש לפשוט, מהא דאיתא לעיל (כט:). דהווי לאו שאין בו מעשה, ומוכח דאיסורא קאי על המחשבה ולא על העבודה (א.ק.א.).

ז) גמ', שם. ביאר בקונטרס גבורות שמונים (אות י"ח) דנהי דבעלים מפגלין משום דהווי "מקריב" מכל מקום הכהן נחשב "מקריב" טפי, כיון שהוא עושה מעשה ההקרבה בפועל. ולפי זה תירץ "קושיית העולם" דכל סוטה תפגל מנחתה ושוב לא תבדק. דיש לומר, דהא דבעלים מפגלין היינו דוקא אם הכהן מקריב בסתם, אבל אם הוא מחשב בפירוש בשעת העבודות, לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר, בזמנו ובמקומו, מחשבתו אלימא טפי ומבטלת מחשבת הבעלים המפגלין. וכתב דיש להוכיח כן מלשון רש"י, שכתב בד"ה שמעתי שהבעלים, בעבודת הכהן אם קיבל הכהן

דף מז ע"ב

טז גמ', כיון דאיכא אשם מצורע דקיבול דמו ביד שוריה. משמעות הגמ', דהא דבעי לקבל דמו ביד, אינו רק משום דבעי לתת מן הדם שביד על המצורע, אלא הוא דין קבלה. ובמקדש דוד (סימן יב סק"ו) חקר, אי קבלת דם האשם למתן בהונות, חשיבא קבלה לכל מילי, וכגון לענין הא דאיתא לעיל (כה): הצורע אונן של פר ואחר כך קיבל דמו פסול, ולענין אם נשפך מן הדם על הרצפה, ולענין אי בעי לקבלו בצפון. ועיין עוד בחידושי ר' אריה לייב (ח"ב, סי"ח).

יז גמ', שם. עיין באות הקודמת. ויש שכתב, דמהא דלא משני בסוגיין כיון דאיכא קבלת דם ביד דלא בעי צפון, מוכח דבעי בצפון. ועוד הוכיח, מדאמרינן דמשום הכי לא תנן קיבול דמן בכלי שרת בצפון במתניתין משום דאיכא קבלה ביד, משמע דחשיבא קבלה, דאי אינה קבלה מדיני הקרבן אלא משום טהרת המצורע, אמאי לא מצי למיתני וקיבול דמו בכלי שרת בצפון, דאיירי על הקבלה מדיני הקרבן.

יח גמ', שם. ובתוספתא דנגעים (פ"ט ה"ב) תניא, זה שקבל בכלי מקבל תחילה, וזה שקבל ביד מקבל לאחריו, ואם שינה כשר. ובמקדש דוד (הובא באות טו) גרס איפכא, דקודם מקבל ביד. ונסתפק, אי אחר זריקה נמי כשרה הקבלה ביד, או דנעשה שריים ונפסל. ועיין עוד באות הבאה.

יט גמ', שני כהנים מקבלים את דמו אחד ביד ואחד בכלי. ומשמע דקודם מקבל ביד. וכן כתב הר"ע מברטנורה (משנה א) ועיין באות הקודמת. וכתב השפת אמת, דבפשוטו היה נראה, דקבלת כלי קודמת, כיון דהיא לגבוה. וכן משמע בנגעים (פ"ד מ"ח). וכתב דמשמעות הגמ' כאן דבעי קבלה דיד קודם, דהוא משום דבקבלה בעי "את כל דמו של פר" כדעיל (כה), ואי נימא דהלקיחה ביד נעשית אחר הקבלה בכלי, לא מתקיים הדין דכל דמו בקבלת הדם.

כ גמ', שם. נסתפק הנהיבות הקודש, אי בעי ב' כהנים דוקא, או דסגי בכהן אחד שיקבל ויחזור ויקבל. וכתב, דמשמעות הגמ' והרמב"ם דבעי ב' כהנים.

כא תוס' ד"ה אף, תימיה דגבי חטאת נמי כתיב ולקח ונתן ולא אמר מה נתינה בעצמו של כהן אף לקיחה בעצמו של כהן. ותירץ המשך חכמה (בפרשת מצורע), דכיון דכתיב בתרווייהו "הכהן" אייתי ליה ללמד דבעי תרווייהו בעצמו של כהן.

דף מח ע"א

א גמ', מכדי צפון בעולה כתיב ניתני עולה ברישא. כתב הקרן אורה, דלכאורה תנא נקט סידרא דמתניתין, דהקדים חטאות הפנימיות המרובות בעבודה, ובתר הכי חטאת חיצונה דבעיא ד' מתנות, ועולה דבעיא ב' שהן ד' וטעונה כליל לאישים, ואשם שאינו נאכל אלא לזכרי כהונה. ומכל מקום מקשי, דעדיף לשנות קודם מה שנכתב ברישא.

ב תוס' ד"ה אידי, ואם תאמר אם כן ליתני עולה לבסוף. כתב הקרן אורה, דלפי מה שביאר (באות הקודמת), דתנא נקט סדר המרובין בעבודה, אתי שפיר, דהקדים חטאת המרובה בעבודה דמתן דמים מעולה.

ג גמ', חטאת אידי דאתי מדרשא חביבא ליה. ובתוס' לעיל (מז): ד"ה אלו הוכיחו מהכא, דאף כהאי גוונא דכתיב "במקום אשר תשחט החטאת תשחט העולה", חשיב היקש.

ד גמ', וצפונה בעולה היכא כתיבא ושחט אותו על ירך המזבח צפונה. עיין במשך חכמה (ויקרא א, י) שהביא מהמדרש, דהא דבעי שחיטה בצפון הוא זכר לאפרו של יצחק שצפון לפני הקדוש ברוך הוא. ועיין עוד באות הבאה.

ה גמ', אשכחן בן צאן בן בקר מנא לן. כתב המשך חכמה (ויקרא פ"א, י'), דאף דעיקר חיוב צפון הוא משום עולה, מכל מקום לא כתבה התורה צפון אלא בצאן, ומשום הכי לא כתבה התורה בפר העלם דבר ובפר כהן משיח במקום העולה, כיון דאינם צאן. והוא, משום דאיתא במדרש רבה (בראשית

רבה צד-ה) דצפון הוא כנגד אפרו של יצחק שצפון לפני הקדוש ברוך הוא. וביאר, דרוח צפונית פתוחה, ומורה על מה שעשה אברהם אבינו ע"ה בבחירה חפשית, שתהיה נפשם של ישראל מסורה לקדוש ברוך הוא, וכמעט שנשלל מהם הבחירה החפשית. ולכך נאמר צפון בבן צאן דדומה לאילו של יצחק, ולא בפר דמוכיר מעשה העגל.

ו גמ', וי"ו מוסיף על ענין ראשון. עיין בחידושי הגר"ז במנחות (ט). שחקר, אי חשיב היקש או דהוי כאילו נכתב גם עליו, [כיון דהוי"ו מוסיף, חשיב המשך]. והוכיח מסוגיין, דאמרינן "מר סבר היקש עדיף", וחזינן דהוא היקש.

ז גמ', שלא תאמר ספיקו חמור מודאי. הקשה הטהרת הקדש, דכיון דאליבא דאמת אשם תלוי בעי "כסף שקלים", אמאי לא נילף דחטאת נמי תיבעי "כסף שקלים" דלא יהא ספיקו חמור מודאי. נאפשר, דסברא זו לא מהניא אלא לברר דין הספק דלא הא חמור מודאי, ולא לברר דין הודאי דלא יהא חמור מספיקו (א.ק.א.).

ח גמ', חטאת בת דנקא. ופירש רש"י ד"ה דנקא, דהוא הדין דמים בעלמא. והקשה הנהיבות הקדש, דבכריתות (כו.) אמרינן, דחייבי חטאת כיון דממונא הוא דמחויב לגבוה, [ואי לא בעי שיעור דמים לא חשיב חיוב ממון]. וכתב, דמכל מקום כיון דמחויב לקנות בהמה, ובהמה שוה פרוטה, חשיב מחויב ממון לגבוה. עוד כתב, דאף אי יכול לקנות בפחות מפרוטה, נמי חשיב דחייב ממון להקדש, דלגבי הקדש אף פחות משהו פרוטה חשיב ממון. וכדאיתא בבבא מציעא (נה:).

ט תוס' ד"ה וחטאת, בתוה"ד, ויש לומר דהתם למצוה מן המובחר. והתוס' במנחות (קז): ד"ה כבש כתבו, דעין יפה בסלע עין רעה בדנקא, ואם יוולו טלאים אפילו בפחות מדנקא.

י גמ', אשכחן שחיטה קבלה מנא לן. הקשה הנהיבות הקדש, דנילף משחיטה בקל וחומר, דמה שחיטה דלאו עבודה בעיא צפון, קבלה לא כל שכן. ונשאר בצריך עיון.

דף מח ע"ב

יא גמ', סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו לסמיכה איתרבו נמי לצפון קא משמע לן. ולכאורה ביאור הסלקא דעתך, דכיון דאיתרבי לסמיכה, מוכח דאינו חלוק משאר חטאות. והקשה הנהיבות הקדש, אמאי קא משמע לן דלא הכי, הא סברא הוא דמדאתרבי לסמיכה מוכח דהוי כשאר חטאת. ותירץ, דסמיכה איכא אף בשלמים, ואין להוכיח מסמיכה, דחמיר כקדשי קדשים לחייבו צפון. והווה אמינא דנקלשה קדושתו והוי כשלמים.

יב תוס' ד"ה הגה"ה אותו בצפון, תימיה וכו'. ביאר הקרן אורה, דקושייתם, דכיון דחזינן בקדשים קלים דלא בעי שוחט לפני ה', ולא דמיא שחיטה לקבלה, לענין צפון נמי נימא דלא דמיא שחיטה לקבלה.

יג בא"ד, ויש לומר דהכא סובר כרבי שמעון התימני דדריש התם בענין אחר. וכתב הקרן אורה, דלרבנן דרבי שמעון התימני נמי יש ליישב, דאף דבקדשים קלים שאני שחיטה מקבלה, בקדשי קדשים דהחמירה התורה, סלקא דעתך דאף שוחט בעי שיהיה בצפון.

יד בא"ד, שם. והשפת אמת תירץ עוד, דאפשר דאף רבנן דדרשי ולא "שוחט לפני ה'", היינו בתר דדרשינן הכא "ואין שוחט בצפון".

טו גמ', יכול יהא בן עוף טעון צפון. הקשה המקדש דוד (סימן כח סק"ד), לדעת הראב"ד (קנינים פ"א מ"א), דמליקת חטאת העוף בעיא מזבח, [וכן היא גירסא דידן לקמן (סג:). אבל רש"י לקמן (סד.) ד"ה (בדף סג:). בכל פליג, וסבירא ליה דלא בעי מזבח], למה לי קרא למעוטי צפון, הא בעולה ודאי בעיא מזבח כדאיתא לקמן (סה.), ומה נפשך, אם מזבח בצפון קאי, תיפוק ליה דבעי צפון משום דבעי מזבח. ואי מזבח לאו בצפון קאי, הא בלאו הכי, כיון דבעי מזבח לא שייך צפון. וכתב, דצריך לומר דגמ' דהכא סברה כמאן דאמר חציו בצפון וחציו בדרום. ועיין עוד באות הבאה.

הגרע"א, אמאי לא הקשו התוס' נמי על עיקר הקבלה, דמנא לן קבלה למצודה. ונשאר בצריך עיון. ובאמת השיטה מקובצת הקשה הך קושיא נמי על קבלה גופה למצודה בעולה מנא לן. ותיריך, דכיון דגבי "ושחט את החטאת במקום העולה" כתיב "ולקח הכהן מדם החטאת", דמשמע דאתי למימר דשחיטה דחטאת במקום שחיטה דעולה, וקבלה דחטאת במקום קבלה דעולה, וקבלה דחטאת הוי בצפון, דהא כתיב "ולקח הכהן ושחט" דמשמע דתרווייהו הוו במקום העולה, ד"ולקח" נמי קאי אמקום העולה. עוד תירץ, דבעולה כתיב בפרשה העליונה בבן בקר, "ושחט לפני ה'" דהיינו צפון, דהא ילפינן לעיל (עמוד א') עליון מתחתון, וכתיב בתריה "והקריבו" זו קבלת הדם, ואם כן, משמע דקבלה במקום שחיטה.

כב בא"ד, עיכובא במקבל חטאת וכו' דלא מצינו ששנה אלא על השחיטה ועל הקבלה. הקשה הקרן אורה, היכן מצינו ששנה על הקבלה לעכב, דלא מצינו עיכובא בחטאת אלא על השחיטה. ותיריך, דכיון דכתיב "ולקח" בתר ושחט, וכיון דילפינן בשחיטה לעיכובא, אם כן, קבלה נמי הוי במקום העולה, ולעיכובא כשחיטה. ונלכאורה אין דבריו מתיישבים לפי דברי השיטה מקובצת, (הובא באות הקודמת) דאם כן, בעולה נמי ידעינן לעיכובא כיון ד"ולקח" קאי נמי אמקום העולה ולעיכובא, דהיינו דבעולה נמי הוי קבלה לעיכובא, ואמאי בעי "קבלה בעולה לעיכובא מנלן". ולכאורה נראה לומר, דידעינן קבלה בחטאת לעיכובא, מהא דכתיב "ולקח" בתר ושחט בשעירת יחיד וכבשת יחיד, דהוי יתורא, כי היכי דילפינן לעיל עיכובא לשחיטת חטאת בצפון. (ג.ו.)

טז נגמ', שם. עיין באות הקודמת. ואפשר דיש ליישב, על פי מה שחקר המקדש דוד (שם), בהא דעולה בעיא ראשו של מזבח, אי כשרה ברצפת העזרה כיון דהוא מקום הקטרה דאף דאמרינן לקמן (נט:): דשלמה קדש לרצפה לענין הקטרה ולא לענין דמים, מכל מקום עולת העוף מקומה במקום הקטרה, עיין שם. ולפי זה יש לדון דאף מאן דאמר לקמן (נח:). דמזבח חשיב צפון, לא קאי אלא על המזבח עצמו, אבל רצפת המזבח לא חשיבא בצפון, ולהכי בעי קרא דברצפת המזבח לא בעי צפון. (א.ק.).

יז גמ', מה לבן צאן שכן קבע לו כלי. ביאר במשך חכמה (הובא באות ד), דכיון דהא דבעי כלי ילפינן לקמן (צז:): מ"ויקח את המאכלת", בבן עוף דלא בעי כלי, לא מדמינן לאילו של אברהם, ולכך סלקא דעתך דלא בעי צפון.

יח גמ', שם. עיין תוס' לעיל (מז:): ד"ה איזהו, שהביאו מתוספתא דמנחות (פ"א ה"ב) דשחיטה אינה טעונה כלי. וביארו דאין הכונה דלא בעי כלי כלל, דהכא חזינן דבעי כלי, אלא לא בעי כלי לשרת. ועוד ביארו, דלא בעי כלי יפה. ועיין שם עוד.

יט גמ', פסח שקבע לו זמן לשחיטתו. ביאר הנהיבות הקדש, דמצינו דקביעות זמן חמירא לענין דחית שבת וטומאה, ולכך סלקא דעתך דחמיר.

כ גמ', ולא יהא טפל חמור מן העיקר. הקשה הנהיבות הקדש, דאף דחטאת ילפינן מעולה, מכל מקום הא בעלמא חטאת אינה טפלה לעולה, ואף עדיפא מעולה שמכפרת על חייבי כריתות, והא דמייתנין ממעשר ותמורה ומותר, לא דמי, דהתם הוא טפל בעיקר הקדושה. וצריך עיון.

כא תוס' ד"ה קבלה, ואם כן מקבל למצודה בעולה מנא לן. תמה בחידושי

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרף היומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש 'אהל יעקב' רחוב קצות החושן 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד"ח ב"פ"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©